

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ROMANISTIKU
KATEDRA ZA LATINSKI JEZIK I RIMSKU KNJIŽEVNOST

Ruža Miličić

**LIK PASTIRA U VERGILIJEVIM
*EKLOGAMA***

Završni magistarski rad

Mentor: van. prof. dr. Drago Župarić

Sarajevo, 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK	5
UVOD.....	6
1. O KLASIČNOM RAZDOBLJU	2
2. O PISCU	3
3. O AUGUSTU	3
4. O EKLOGAMA	4
4.1. PRVA EKLOGA	6
4.1.1. Lik pastira.....	7
4.1.2. Sadržaj ekloge	7
4.1.3. Vlastiti komentar	8
4.2. DRUGA EKLOGA.....	10
4.2.1. Lik pastira.....	10
4.2.2. Sadržaj ekloge	11
4.2.3. Vlastiti komentar	12
4.3. TREĆA EKLOGA.....	12
4.3.1. Lik pastira.....	13
4.3.2. Sadržaj ekloge	15
4.3.3. Vlastiti komentar	17
4.4. ČETVRTA EKLOGA.....	17
4.4.1. Lik pastira.....	18
4.4.2. Sadržaj ekloge	18
4.4.3. Vlastiti komentar	19
4.5. PETA EKLOGA	20
4.5.1. Lik pastira.....	20
4.5.2. Sadržaj ekloge	22
4.5.3. Vlastiti komentar	23
4.6. ŠESTA EKLOGA	23
4.6.1. Lik pastira.....	24
4.6.2. Sadržaj ekloge	24
4.6.3. Vlastiti komentar	25
4.7. SEDMA EKLOGA	26
4.7.1. Lik pastira.....	26

4.7.2. Sadržaj ekloge	27
4.7.3. Vlastiti komentar	28
4.8. OSMA EKLOGA	28
4.8.1. Lik pastira.....	29
4.8.2. Sadržaj ekloge	29
4.8.3. Vlastiti komentar	32
4.9. DEVETA EKLOGA	32
4.9.1. Lik pastira.....	33
4.9.2. Sadržaj ekloge	33
4.9.3. Vlastiti komentar	34
4.10. DESETA EKLOGA.....	35
4.10.1. Lik pastira.....	35
4.10.2. Sadržaj ekloge	36
4.10.3. Vlastiti komentar	37
5. STRUKTURA VERGILIJEVIH EKLOGA.....	37
5.1. POVEZANOST PRVE I DEVETE EKLOGE	38
5.2. POVEZANOST DRUGE I OSME EKLOGE	40
5.3. POVEZANOST TREĆE I SEDME EKLOGE.....	40
5.4. POVEZANOST ČETVRTE I ŠESTE EKLOGE	41
5.5. POVEZANOST PETE I DESETE EKLOGE	41
ZAKLJUČAK.....	42
BIBLIOGRAFIJA	43
Izvori.....	43
Literatura.....	43
Članci	44
Internetski izvori	44

SAŽETAK

Klasično razdoblje rimske književnosti je jedno od najbogatijih razdoblja piscima i djelima. Tijekom ovog razdoblja su proizašla velika imena rimske književnosti, te su napisana mnoga izvrsna djela. Neki od važnijih pisaca tog vremena su: Ciceron, Cezar, Horacije i Vergilije. U ovom radu ćemo se usredotočiti na pisca Vergilija i njegovo prvo napisano djelo koje se zove *Ekloge*. Prvobitna stvar sagledana u tom djelu će biti lik pastira koje je Vergilije predstavio na različite načine. U glavnom dijelu rada *Ekloge* će biti prokomentirane kroz slike likova pastira, sadržaja i vlastitog komentara. Uza sve to, po potrebi, će biti postavljeni i određeni dijelovi stihova iz *Ekloga*.

Ključne riječi: *Vergilije, lik pastira, klasično razdoblje, bukoljska poezija, ekloge.*

UVOD

Klasično razdoblje je jedno od najbogatijih razdoblja djelima i piscima rimske književnosti. U ovom razdoblju su proizašle osobe koje predstavljaju glavne predstavnike rimske književnosti, te su napisana raznorazna izvrsna djela. Neki od tih osoba su: Ciceron, Cezar, Horacije i Vergilije. U ovom radu ćemo se usredotočiti na pisca Vergilija i njegovo djelo napisano u daktilskom heksametru *Ekloge*. Predmet ovog rada je lik pastira u Vergilijevoj knjizi *Ekloge*. Knjiga je sastavljena od deset pjesama, u kojima Vergilije prikazuje različite likove pastira te njihove životne događaje. Cilj rada je prikazati različite likove pastira, te uvidjeti u kojim se pastirima „skrivaju“ stvarne osobe tadašnjeg vremena i u kojim su predstavljene nepoznate osobe. Također, cilj nam je prikazati razlog Vergilijevog pisanja ovakve vrste pjesama i različite tematike kroz koje je predstavio pastire. Samu temu rada ćemo prikazati preko određenih dijelova u *Eklogama*, u kojima se nalaze važni stihovi za razumijevanje pjesama.

Struktura rada će se sastojati od sljedećih pet dijelova: dio o trećem razdoblju rimske književnosti, o piscu, o Augustu, o *Eklogama*, o strukturi Vergilijevih ekloga. U prvom dijelu ćemo govoriti o trećem razdoblju rimske književnosti, u kojem ćemo prikazati ukratko glavne događaje dvaju dijela tog razdoblja, budući da su se unutar njega dogodile razne promjene. U drugom dijelu ćemo govoriti ukratko o piscu Publiju Vergiliju Maronu, njegovom životu i radu. Nadalje, u trećem dijelu ćemo govoriti o Augustu, budući da je pisac Vergilije pisao za vrijeme njegovog djelovanja, te je bitan za pisanje i ovih pjesama. U četvrtom, i time glavnom dijelu, govorit ćemo općenito o eklogama, te poslije toga pojedinačno predstaviti glavne karakteristike svih deset ekloga kroz opise likova pastira, sadržaja i vlastitog komentara. U petom i time posljednjem dijelu ćemo govoriti o strukturi Vergilijevih ekloga, te prikazati određene povezanosti između različitih ekloga.

U radu ćemo koristiti deskriptivnu i komparativnu metodu prilikom prikazivanja dijelova stihova iz *Ekloga*, te obrazloženja i usporedbi njih samih. Upotrijebljeni stihovi u radu su prijevodi pisca Tome Maretića, dok su ostali prevedeni dijelovi naši.

1. O KLASIČNOM RAZDOBLJU

Klasično (ili zlatno) razdoblje rimske književnosti je trajalo od 80. godine prije Krista do 14. godine poslije Krista. Ovo doba se dijeli na dva dijela: Ciceronovo i Augustovo. U Ciceronovom dobu je prevladava proza, dok je u Augustovom prevladava poezija. Klasično razdoblje je vrijeme rimske književnosti u kojem se obilježava nova ekonomska situacija, uvode se plaćeničke vojske, od stanja diktature se prelazi na principat, i to sve od Sule preko Cezara do Augusta. Rimljani sve više i potpunije preuzimaju karakteristike grčke kulture. U ovom vremenu se nalaze neke poznate ličnosti, kao što su: s jedne strane pisci proze Ciceron, Salustije i Cezar, a s druge strane se nalaze pjesnici poput Katula, Vergilija, Horacija i mnogi drugi.¹

Neki od glavnih političkih događaja koji su se dogodili u Ciceronovom dobu su: Prva Katilinina urota, u kojoj su sudjelovali Cezar i Kras, prema Svetoniju, i koji su promovirali Lucija Sergija Katiline zavjere. No, nakon odbacivanja njegovog konzulata, Katilina je namjeravao ubiti imenovane konzule i ostale članove Senata, ali je zavjera odmah bila prekinuta. Također se u ovom vremenu dogodio Prvi trijumvirat. Prvi trijumvirat su tvorile sljedeće osobe: Cezar, Kras i Pompej. Cezar se sa Pompejom pobrinuo da se odobre zahtjevi koje je Senat bio odbio, a sa Krasom da se promiču odredbe u korist ugovarača u nekim dijelovima zemlje.²

U drugome dijelu, odnosno za vrijeme vladavine cara Augusta, dogodio se sljedeći značajni događaji: Drugi trijumvirat, kojeg su sačinjavali: Oktavijan (car August), Marko Antonio i Marko Emilije Lepid. Nadalje, tijekom tog vremena dogodio se građanski rat između Oktavijana i Antonija. Rat je započeo 32. godine prije Krista i trajao sve do 30. godine prije Krista, te je kao pobjednik izašao Oktavijan i to pobjedom kod Akcija.³

---

¹ Milan Budimir, Miron Flašar, *Pregled rimske književnosti – De auctoribus Romanis*, Naučna knjiga, Beograd, 1986., str. 164.

² Gian Biagio Conte, *Letteratura latina – Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, Mondadori Education S.p.A., Milano, 2012., str. 213-214.

³ Gian Biagio Conte, *Letteratura latina – Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, str. 400-403.

2. O PISCU

Publije Vergilije Maron (Publius Vergilius Maro) je pisac porijeklom iz Mantove. Rođen je oko 70. godine prije Krista u obitelji malenih zemljišnih posjednika. Pripadao je Mecenatovom krugu umjetnika. Živio je i pisao svoja djela tijekom vladavine cara Augusta. Vergilije je umro 19. godine prije Krista u Brundiziju, te je pokopan u Napulju.

Vergilije je napisao sljedeća djela: *Ekloge (Bukolike ili Pastirske pjesme)* za vrijeme oslobođenja i književnog *otiuma*, *Georgike* za vrijeme Augustove obnove političkog, kulturnog i socijalnog života u Rimu i na italskome tlu, spjev *Eneidu* koju je pristao napisati po Augustovom nalogu.⁴ Sam cilj ovog djela je bio proslaviti rimsku prošlost, pa tako i rimske vrijednosti i tradicije, ali i prikazati julijevsko-klaudijevsku kuću kao dinastiju božanskog porijekla, čime i sam August dobiva božansko porijeklo i status. Također, postoje sabrani tekstovi u zbirci pjesama *Appendix Vergiliana*, od kojih se za neke može reći da je sam Vergilije autor.

U knjizi *Ekloge* pisac Vergilije prikazuje tjeskobu, nemir, nedoumice kod ljudi i njihovih sudbina. Svijet koji opisuje ima i idilične strane, no unatoč tome to nije svijet mira i odsutnosti straha. Njemu, kao pjesniku, jedina nada i utjeha je upravo poezija. No, poznato mu je to da, kada i poezija jednom završi, sve se vraća na stanje kakvo je bilo prije. U njegovim pjesmama priroda je milostiva zona, te dobroćudna prema čovjeku.⁵

3. O AUGUSTU

Prvi rimski car je bio Gaj Julije Cezar Oktavijan (*Gaius Julius Caesar Octavianus*). On je ostao poznat pod imenom *Augustus*, titulom koju mu je Senat 27. godine prije Krista dodijelio. Titula *Augustus* znači *Uzvišeni*, te se njegovim dolaskom na vladarstvo države događaju različite promjene. Time započinje novo uređenje rimske države koje se naziva *principatus – prvenstvo; carska vlada*, na čijem je čelu upravo August kao *princeps – poglavica, car*.⁶

---

⁴ Alessandro Iannella, *Virgilio – Le bucoliche*, Università degli Studi di Cagliari, Italia, 2012., str. 3.

⁵ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, CUEM, Milano, 2005., str. 8-9.

⁶ Dostupno online na: <https://proleksis.lzmk.hr/39623/> (Posjetila 18.6.2020.).

Titula *auctoritas*, kako navodi pisac Conte, označava apsolutnu snagu, kojom se August prikazao kao osoba koja poštuje republikanske institucije i nikako ne kao apsolutni monarh. Sebe je prikazao tako što nije davao utisak da on naređuje određena pravila svome narodu. On je, organizirajući građansko mišljenje, predstavljao sebe na takav način da bi ga oni mogli slijediti, prihvaćajući njegove savjete i osjećajući se kao da su to njihove odluke. Sam termin *auctoritas*, koji ne posjeduje sličnu imenicu u grčkom, predstavlja religioznu konotaciju na glagol *augeo* – *povećati*. No, u klasičnom latinskom ova riječ se udaljuje od religioznog značenja i označava *prestíž, karizmu neke osobe*.⁷

4. O EKLOGAMA

Ekloge (Bukolike ili Pastirske pjesme) su pjesme koje govore o pastirima i pastirskom životu. Termin „*ekloga*“ potječe od grčke riječi *έκλογή* što označava termin „*izbor*“, dok naziv „*bukolike*“ potječe od grčke riječi *βυκολικός* što označava termin „*pastirski*“.⁸ *Ekloge* su preuzete iz grčke književnosti kao pokušaj da se prenese u rimsku književnost helenistička bukolska poezija, posebice Teokritova.⁹ *Ekloge* je najprije pisao pisac Teokrit, te je nazvao svoju zbirku *Idilama*.¹⁰

Ekloge su pjesme visokog nivoa kompleksnosti. U Vergilijevoj zbirci postoji deset pjesama, dok u Teokritovoj zbirci postoji trideset pjesama. Također, u Vergilijevoj zbirci postoje mnogostruke paralele između određenih pjesama. To su:

- Povezanost između prve i devete ekloge
- Povezanost između druge i osme ekloge
- Povezanost između treće i sedme ekloge
- Povezanost između četvrte i šeste ekloge
- Povezanost između pete i desete ekloge

Pastirski svijet na Teokritov način

Teokritove pastirske pjesme su namijenjene seoskom narodu, kozmopolitskom i skupini ljudi na dvoru. On u svojim pjesmama koristi poetski jezik. Likovi događanja su

---

⁷ Gian Biagio Conte, *Letteratura latina – Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, str. 406.

⁸ Francisco García Jurado, *Virgilio: vida, mito e historia*, Editorial Sintesis, España, 2018., str. 11.

⁹ Marzia Mortarino, Mauro Reali, Gisella Turazza, *Loci scriptorum – Virgilio*, Loescher Editore, Torino, 2010., str. 6.

¹⁰ Gian Biagio Conte, *Letteratura latina – Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, str. 424.

pastiri, te oni žive u vrlo bogatom prirodnom okruženju, no nepomičnom. Cjelokupno okruženje lebdi u svakidašnjem životu, koje je osvjetljeno samo poezijom. Iako u nekim pjesmama Teokrit obrađuje velike teme, on ih objašnjava i prikazuje na vrlo jednostavan način.¹¹

Pastirski svijet na Vergilijev način

U ovoj zbirci se Vergilije ugledao na Teokrita, no uveo je neke promjene: priroda što okružuje pastire nije oslikana na jak način, Vergilijevi pastiri su uglađeni, otmjeni, obrazovani ljudi. On je preko njih prikazao neke stvarne ličnosti svog vremena. Također, predstavljanje arkadskog pejzaža je jedna od zahvala Vergiliju. On je uveo u europsku književnost pastirsku pjesmu kroz sliku pejzaža, a upravo taj pejzaž pjesme pastira.

Teme ekloga

Postoje u različitim formama teme u eklogama:

- Tema gubitka posjeda odnosno politička tematika – I i IX ekloga;
Vergilije unosi političku temu u ekloge na sljedeći način: spominjanjem Oktavijana Cezara, te hvala koje mu upućuje. Također, spominjući situaciju podjele tuđih posjeda veteranima i Vergilijevo zadržavanje samih posjeda u prvoj eklogi i naposljetku ostajanje bez posjeda u devetoj eklogi. Politička tema nije bila karakteristična za bukolsku poeziju, no Vergilije je na vrlo vješt način unio i tu tematiku u ovo djelo.
- Ljubavna tematika – II i VIII ekloga;
Vergilije ljubav u eklogama prikazuje na različite načine. Ponekad je prikazana ljubav kod pastira neuzvrćena i puna patnje, a ponekad se likovi spomenuti u eklogama bore za ljubav i pokušavaju na sve načine pridobiti voljenu osobu. On raznoraznim pričama govori o ljubavi, kroz pridobivanje privatnog vlasništva pastira do korištenja čaranja da se pridobije voljena osoba.
- Amebejsko pjevanje – III i VII ekloga;
Vergilije amebejskim pjevanjem prikazuje dvojicu pastira koji se nadmeću u pjevanju stihova u eklogama. Najčešća tema njihovog nadmetanje je natjecanje i provjeravanje tko je bolji pjevač.

---

¹¹ Gian Biagio Conte, *Letteratura latina – Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, str. 426.

- Udaljavanje od arkadske poezije i pjevanje o drugim temama – IV i VI ekloga; Vergilijevo udaljavanje od arkadske poezije se sastoji u tome da se u četvrtoj eklogi prikazuje kao prorok, te nagovještava neko bolje vrijeme i osobu koja će promijeniti svijet. Također, u šestoj eklogi se udaljuje od arkadske poezije i prikazuje pastira koji priča razne tematike iz književnosti, koje su vrlo poznate.
- Hvaljenje poezije – V i X ekloga;¹²
Vergilije u petoj eklogi hvali nekog pastira, kroz priču dvojice pastira, te tako hvali njegovo djelovanje i dobrobit koje je donio u svijetu. Desetu eklogu posvećuje Galu, te i njega hvali i njegovo dobročinstvo za poeziju koju je ostavio.

Lik pastira

Lik pastira, kako navodi pisac Iannella, prikazuje se preko slika idealnog življenja, upravo zato što se pastir posvećuje *otium*-u i poeziji, te je udaljen od novca i moći koje su vrlo tipične gradske sfere. Upravo se kroz prikazivanje življenja ovakvoga lika vidi pravi kontrast grada i sela. Također, lik pastira služi kako bi pokazao rimskom narodu da je primoran živjeti jednostavniji život. On im slike takvog života nudi kako bi povratili i antičke vrline.¹³

4.1. PRVA EKLOGA

Prva ekloga govori o dva pastira, Melibeju i Titiru, koji se susreću u prirodi, te razgovaraju. Ova pjesma je sastavljena od 83 stiha. Ekloga je autobiografska, gdje vidimo pisca Vergilija „prerušenog“ u lik pastira pod imenom Titir. Vergilije je, poslije bitke kod Filipa¹⁴ (42. prije Krista) bio u situaciji da izgubi svoje posjede, pošto su tada oduzimani posjedi ljudima iz Kremone i Mantove, kako bi bili podijeljeni Augustovim veteranima. Vergilije je upravo bio iz Mantove i uspio je, bar privremeno, zadržati svoje posjede, te tako i zahvaliti onome koji mu je pomogao. Ta osoba je, kako Vergilije odnosno Titir naziva, *iuvenis deus* tj. August.¹⁵ Ova ekloga nije prva napisana, nego je kod sastavljanja zbirke

¹² Marzia Mortarino, Mauro Reali, Gisella Turazza, *Loci scriptorum – Virgilio*, str. 4.

¹³ Alessandro Iannella, *Virgilio – Le bucoliche*, str. 5.

¹⁴ Bitka kraj Filipa se dogodila 42. godine prije Krista, kada je Oktavijan s Markom Antonijem i Markom Emilijem Lepidom sklopio Drugi trijumvirat, te u ratu protiv Cezarovih ubojica zadao konačni udarac staroj rimskoj republici. Dostupno online na: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52920> (Posjetila 18.6.2020.).

¹⁵ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 15.

Ekloge, tj. uvrštavanja ekloga u zbirku po određenom redoslijedu, stavljena na prvo mjesto da bi se i time ukazala zahvala i počast Augustu.

4.1.1. *Lik pastira*

Melibej

Melibej je pastir koji se, u ovoj eklogi, nalazi u vrlo teškoj situaciji. On bježi zajedno sa svojim stadom sa svojeg posjeda. Razlog bježanja je vojničko otimanje posjeda drugih domaćih ljudi da bi se tu naselili veterani iz Filipske bitke. Naime, stanovništvo Vergilijeve rodne Mantove i susjedne Kremone većinom je bilo naklonjeno starom republikanskom uređenju; nisu bili pobornici carstva pa ih je August kažnjavao time što im je oduzimao imanja i poklanjao ih veteranima, tj. onima koji su se na njegovoj strani borili kod Filipa. Na taj način ih je on nagrađivao. Melibej je jedan od domaćih, prognanih ljudi, koji je prikazan kao vrlo slab, boležljiv i usamljen pastir, te vrlo začuđen kako je Titir uspio biti pošteđen takve muke.

Titir

Titir je pastir koji se, u ovoj eklogi, nalazi u vrlo pogodnoj situaciji. Kao što je iznad spomenuto, pisac Vergilije se nalazi u liku ovog pastira, zato što ga je August oslobodio od oduzimanja posjeda, te tako je ostao na svojoj zemlji. U razgovoru sa Melibejem on hvali Augusta i govori kako će mu zauvijek biti zahvalan za učinjeno dobro. U ovoj eklogi je on prikazan kako svira frulu u hladovini Amarilidi, te tako uživa.

4.1.2. *Sadržaj ekloge*

Na samom početku ekloge pisac Vergilije, preko pastira, otkriva okruženje i mjesto gdje se nalaze dvojica pastira. Njih dvojica se nalaze u bukolskom pejzažu, okruženi različitim posjedima. Melibej je prikazan kao pastir koji bježi, te se zaustavlja pred Titrom, koji sjedi u hladovini, i jadikovanjem mu govori kako se nalaze u različitim situacijama. Govori mu to kako Titir može mirno uživati, a ostali, ujedno i Melibej, bježe iz svoje zemlje. Titir mu i objašnjava zbog čega se on nalazi u dobrom položaju i to ovim riječima: *O Meliboee, deus nobis haec otia fecit. Namque erit ille mihi semper deus, illius aram saepe*

*tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.*¹⁶ Maretićev prijevod: *Bog, Melibeju, nâs je obdario pokojem ovim, jer on će svagda biti mi bog, i oltar mu krvlju jagnje će nakvasit nježno iz moje ovčare često.*¹⁷ To se odnosi na Oktavijana Cezara, koji mu je dao taj pokoj. Titir je otišao u Rim, kako bi tražio svoju slobodu, te ju je i dobio. U to vrijeme je postao Amarilidin, te ga je djevojka Galateja napustila. Nadalje, Titir izričito govori Melibeju kako mu je rečeno da mu se zemlje neće oduzeti. Nakon ovoga slijede Melibejeve hvale Titiru i njegovim posjedima, te izlaganje onoga što mu preostaje. Melibej, pri završetku ove ekloge, ostaje nepomiren sa sudbinom koja je dopustila da mu se otmu posjedi, te žali sebe i ostale koji moraju krenuti iz svoje zemlje. Na samome kraju ekloge Titir mu nudi prenoćište za jednu noć, zato što već pada večer.

4.1.3. Vlastiti komentar

Pisac Conte govori sljedeće o značenju predstavljanja Titira kako se odmara ležeći u hladovini:

*Prava slika oslonca prve ekloge je upravo slika Titira koji spava na sigurnom, zaklonjen ogradom, slušajući umirujući zvuk pčela: tu se radi, očito, o lažnoj, iskalkuliranoj, preuveličanoj slici. No, čak i o simboli: što je sreća? To je biti među vlastitim stvarima, obranjeni ogradom iza koje se nalazi svijet vani. Čovjek može znati da postoji svijet, koji je velik, ogroman, nejasan, nemoguć za suprotstaviti se s oružjem kojim smo opremljeni (Rim opisan od Titira) i također neprijateljski (najbliži grad ingrata), napravljen od kuća iz kojih se dimi izdaleka, kad je sve u redu (cijela ekloga je sastavljena na smislu geografskom i moralnom), te napravljen od neurednosti stvari i vrijednosti najsvetijih kada sve ide loše. Ali ako si u skloništu, jako malo te zanima sve to: za Vergilija poezija se nalazi u znanju uživanju onoga što se ima, dalje od ograde.*¹⁸

Uistinu se čini da je piščev komentar točan i sasvim prihvatljiv. Izrečenim pokazuje kako se ljudi u stvarnosti osjećaju sigurno i bezbrižno tek kada su okruženi svojim stvarima,

---

¹⁶ Vergilius, *Eclogae* (P. Vergili Maronis Opera, ed. R. A. B. Mynors, 1972), *Ecloga I*, stih 6-8.

¹⁷ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, Zagreb, 1932., str. 3., stih 6-8.

¹⁸ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 9: *Proprio l'immagine di Titiro che dorme al sicuro, riparato dalla siepe di sempre, al suono rassicurante delle api, è il vero fulcro della prima egloga: si tratta, evidentemente, di un'immagine fasulla, calcata, iperbolica. Ma anche di un simbolo: che cos'è la felicità? E' stare fra le proprie cose, difesi da una siepe che tenga fuori il mondo. Uno può anche sapere che esiste il mondo, che è grande, enorme, confuso, impossibile da confrontare con le armi di cui siamo dotati (la Roma descritta da Titiro), e comunque ostile (la più vicina città ingrata), fatto di cascine che fumano lontano quando va bene (tutta l'egloga, è costruita su questo senso geografico e morale insieme), di disordine delle cose e dei valori più sacri quando va male. Ma se sei al riparo, poco ti importa di tutto questo: per Virgilio la poesia sta nel sapere godere ciò che si ha, al di qua della siepe, per l'appunto.*

dok zapravo izvan njihove stvarnosti i mira postoji veliki nemir i nemilosrdni svijet. No, pisac smatra da ni to nije bitno Vergiliju, ukoliko pronalazi sebe u pisanju pjesama i jedino se tada osjeća sigurnim da mu ništa ne može biti. Prva ekloga je vrlo zanimljiva, ponajprije zato što kroz cijelu pjesmu lik pastira Titira hvali Oktavijana Cezara. U jednom dijelu posebno govori kako će divljenje prema njemu biti vječno:

Ante leves ergo pascentur in aethere cervi

*Prije će jeleni brzi po morskoj
pučini pasti,*

Et freta destituent nudos in litore piscis,

*I more gole će ribe na obalu bacit,
i prije*

Ante pererratis amborum finibus exsul

*Granice jedni će drugim prijeći
Parti, Germani*

Aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim,

*Te iz Arara oni, a ovi iz Tigrisa
piti,*

Quam nostro illius labatur pectore vultus.¹⁹

*Nego će onoga lice iz mojega
ispasti srca.²⁰*

Tu se vidi njegova beskrajna zahvala, upravo prikazivanjem nečega ili navođenjem onoga što ne može biti. Također, u ovoj pjesmi se vidi, kako pisac Maretić naglašava, veliko pretjerivanje pastira Melibeja i to u ovim stihovima:

At nos hinc alli sitientis ibimus Afros,

*A mi u Afriku suhu odavde
možemo ići*

Pars Scythiam et rapidum cretae veniemus Oaxen

*Jedni, u Skitiju drugi i k Oksu,
nagloj rijeci,*

Et penitus toto divisos orbe Britannos.²¹

*I u Britansku zemlju na strani od
sv'jeta svega.²²*

Kako i pisac Maretić kaže, njega uopće nitko ne tjera u tako daleke zemlje. No, Vergilije čini da lik Melibeja izgleda što više poniženim, te ga i postavlja na takav način. Ova

---

¹⁹ Vergilius, *Ecloga I*, stih 59-63.

²⁰ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 5., stih 59-63.

²¹ Vergilius, *Ecloga II*, stih 64-66.

²² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 6., stih 64-66.

ekloga je vrlo značajna, zato što se u nju uvodi politička tema, što upravo nije bilo karakteristično za bukoliku poeziju. Vergilije je u ovoj eklogi izvrsno prikazao mučenje i neutješnost u liku pastira Melibeja, te samog sebe pod imenom pastira Titira, koji se nalazi u pogodnoj situaciji.

4.2. DRUGA EKLOGA

Tema druge Vergilijeve ekloge je ljubav pastira Koridona prema dječaku Aleksisu. Pjesma je sastavljena od 73 stiha, te tijekom cijele pjesme pisac Vergilije govori o pastiru Koridonu i njegovoj situaciji sa dječakom Aleksisem. Koridon očajan nudi mnoštvo stvari Aleksisu, kao što su: obećanje da će ga naučiti pjevati, dati mu lijepu sviralu, dva jareta, različitog cvijeća i voća. Sicilija je područje u kojem se prikazuje ova ekloga.²³

4.2.1. Lik pastira

Koridon

Lik Koridon ovdje predstavlja pastira koji je zaljubljen u dječaka Aleksisa, te je vrlo tužan što mu dječak Aleksis ne uzvraća ljubav.

Autorica Gagliardi kaže za Koridona da je predstavljen kao elegijski ljubavnik, koji priželjkuje u eklogi samo pronaći drugog Aleksisa, ukoliko mu pravi Aleksis ne uzvraća ljubav. Također, Koridon se ovdje prikazuje kao pastir koji se ne može osloboditi strasti velike ljubavi i tako je zamijeniti sa nekim drugim prolaznim ljubavima, te shodno time traži karakteristike Aleksisa u drugim osobama.²⁴

Aleksis

---

²³ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 6.

²⁴ Paola Gagliardi, *Omnia vincit amor. Considerazioni sull'amore (e sulla poesia d'amore) nell'opera virgiliana*, u: *Atene e Roma*, V (2011.) 3-4, str. 5.

Aleksis je lijepi rob, on živi u gradu i gazdin je miljenik.²⁵ U ovoj pjesmi on ne vodi dijalog sa pastinom Koridonom, nego biva samo spominjan u pjesmi kao osoba koja ne mari za Koridonom i koja ga ne voli.

4.2.2. Sadržaj ekloge

U ovoj eklogi je Koridonova ljubav prikazana kao očajna. On tu ljubav proživljava uz velike patnje, i to čak do te mjere da pomišlja da će zbog nje i umrijeti. To možemo vidjeti u sljedećim stihovima:

'O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas?

*>> Ne mariš za pjesme moje,
Aleksise okrutni, ništa?*

*Nil nostri miserere? Mori me denique cogis?*²⁶

*Ništa l' ne žališ mene? Umorit me
napokon hoćeš.*²⁷

I tako kroz cijelu eklogu se proteže samo Koridonov govor dječaku. U jednom dijelu se predstavlja vrlo očajan i ne razumije zašto ga neprestano odbija dječak Aleksis, poslije se premišlja i pita je li vrednije i bolje voljeti druge, kao što su Amarilida ili Menalka. Kasnije se opet žali što ga ne hvali Aleksis i što ne uviđa u kakvom bogatstvu živi pastir Koridon, što ima puno stoke i svježeg mlijeka. Nadalje se još jednom hvali i govori mu što zapravo nudi njemu i to se može vidjeti u sljedećim stihovima:

Praeterea duo nec tuta mihi valle reperti

*Imam i jarića dvoje sa pjegama po
koži b'jelim*

Capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo,

*I sad, a nađoh ja ih u dolini
opasnoj dosta;*

*Bina die siccant ovis ubera; quos tibi servo.*²⁸

*Na dan sisaju ovcu po dváput. Tebi
ih čuvam.*²⁹

Poslije govori da će sve to dobiti Testilida, zato što su Aleksisu mrski Koridonovi darovi.

²⁵ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 45.

²⁶ Vergilius, *Ecloga II*, stih 6-7.

²⁷ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 7., stih 6-7.

²⁸ Vergilius, *Ecloga II*, stih 40-43.

²⁹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 8, stih 40-43.

Naposljetku, Koridon sam sebe uvjerava da je sasvim bezumno i beskorisno nuditi išta Aleksisu, pošto se on ne obazire na njega. Na kraju ekloge Koridon sam sebi priznaje da je i dalje zaljubljen u Aleksisa, no govori da je to ludost i da je bolje da se primi nekog posla, npr. pletenja šibe, te da će pronaći drugu ljubav kad ga već Aleksis ne voli i ne želi.

4.2.3. Vlastiti komentar

Ovo je prva ekloga, u zbirci, koja govori o ljubavi. Ovdje je prikazana ljubav jednog mladića prema drugom mladiću. Takav način ljubavi u tadašnje vrijeme nije bilo nešto neobično za prikazati u djelima, te se tako i Vergilije okušao u takvom prikazivanju. Pjesnik Vergilije je uspio dočarati Koridonovo beznađe za mrvicu Aleksisove ljubavi. Također, vrlo je zanimljivo što je istaknuto u knjizi *Bucolice*, kako Koridon obećava mladiću Aleksisu pokloniti različito cvijeće u jednom trenutku, no samo pod uslovom da on njemu dođe. No, ispostavlja se da je to različito cvijeće i još iz različitih godišnjih doba, te bi ih bilo nemoguće ponuditi dječaku istovremeno.³⁰ On nudi cvijeće koje se nalazi u sljedećim stihovima:

Pallentis violas et summa papavera carpens,

*Dražesna visoke trga turčinke i
viole bl'jede*

*Narcissum et florem iungit bene olentis anethi;*³¹

*Te ih s narkisom veže i s mirisnim
koprovim cv'jetom*³²

Turčinac je cvijet koji raste u proljeće pa tako i jedna vrsta viole, dok narcis i kopar rastu na kraju ljeta. Ovaj podatak je vrlo zanimljiv, zato što time Vergilije prikazuje kako je arkadni pejzaž uljepšan do maksimalne mogućnosti.

No, pomalo je žalosno vidjeti kako Koridon ne pronalazi utjehu, nego kroz svoje žalopojke pokušava samo dati si oduška.

4.3. TREĆA EKLOGA

Ova ekloga govori o dvojici pastira, Menalki i Dameti, koji su se susreli slučajno i koji se nadmeću u arkadskom pejzažu. Razlog nadmetanja se krije u tome što tijekom njihovog

---

³⁰ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucolice*, str. 60.

³¹ Vergilius, *Ecloga III*, stih 47-48.

³² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 8, 47-48.

razgovora dovodi se u pitanje poetska sposobnost pastira Damete, te tako započinje natjecanje. Odluku o pobjedi u nadmetanju će na kraju donijeti Palemon, koji se slučajno našao u njihovoj blizini. Ekloga je napisana amebejskim pjevanjem, a to je pjevanje gdje prva osoba izlaže određenu temu, te mu druga osoba odgovara na izloženu temu, ali izlaganjem protivnog mišljenja od svog sugovornika.³³ Treća ekloga je vrlo posebna i značajna, zato što je ovo prva ekloga, kod Vergilija, u kojoj se pronalazi tema natjecanja u pjevanju.³⁴

4.3.1. Lik pastira

Menalka

Menalka je pastir, koji je u ovoj eklogi zaljubljen u djevojku Neéru, kojoj se udvara neki Egon. Opis ovog pastira vidimo u sljedećim stihovima:

Infelix o semper, oves, pecus! Ipse Neaeram

*Nesretnih jao ovaca! Dok
Egon grli Neéru*

*dum fovet ac ne me sibi praeferat illa veretur.*³⁵

*Bojeć se, mene da ne bi
zavoljela više od njega.*³⁶

Menalka je i pastir, koji u svojem izražavanju, izgleda kao da ima više slobodne inspiracije i kalimahskog i neoteričkog ukusa. On se izražava puno jednostavnije i osjetljivije. Također, Menalka u ljubavi ima jake osjećaje i ne svodi mu se sve na udvaranje. To se može vidjeti u nekim sljedećim stihovima, kako neke od njih navodi i autorica Gagliardi:

Quid prodest quod me ipse animo non spernis, Amynta

*Što mi koristi, da ti ne
prezireš, Aminta, mene,*

*Si, dum tu sectaris apros, ego retia servo?*³⁷

*Kad mi je čuvati mreže, dok
na vepre ti si u lovu?*³⁸

U ova dva stiha izlaže svoju tugu što osjeća, zato što ga je Aminta zanemario, te mu ne pruža ljubav.

³³ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 71.

³⁴ Paola Gagliardi, *Le ecloghe agonali di Virgilio*, Potenza, 2018., str. 47.

³⁵ Vergilius, *Ecloga III*, stih 3-4.

³⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 9, stih 2.

³⁷ Vergilius, *Ecloga III*, stih 74-75.

³⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 12., stih 74-75.

Dulce satis umor, depulsis arbutus haedis,

*Lenta salix fetor pecori, mihi solus Amyntas.*³⁹

*Draga je njivama kiša, a
planika odbitim jarcem,*

*Vrbovi bređoj stoci šibljáci,
a meni Aminta.*⁴⁰

U ovim stihovima želi dočarati kako njemu izgleda sve ljepše kada vidi svoga Amintu.⁴¹

Također, poznata činjenica je da u drevna antička vremena ljubovanje s mladićima nije bila rijetka, neprihvaćena niti osuđivana navika. Toj činjenici svjedoče mnoga književna djela, između ostalog, i Petronijev *Satirikon*.

Dameta

Dameta je pastir koji, u ovoj eklogi, čuva Egonovo stado (upravo onog lika koji se udvara Menalkinoj Neéri). Ovaj pastir je prikazan kao dobrotiv prijatelj Egonu, koji izgleda kao da nikome ne želi zlo i nikoga ne želi optuživati, jer nitko nije savršen. Opis ovog pastira se nalazi u sljedećim stihovima:

*Non, verum Aegonis; nuper mihi tradidit Aegon.*⁴²

*Nije, Egónov je krd;
onomádne mi preda ga
Egon.*⁴³

*Parcius ista viris tamen obicienda memento.*⁴⁴

*Manje bi tebi, znaj,
prekoravati trebalo ljude.*⁴⁵

Dameta je i pastir, koji se izražava u ovoj eklogi više na Teokritov način. Za njega je ljubav vrlo ugodan osjećaj, no ne toliko strastven kao što je kod Menalke. Štoviše, on predstavlja lik pastira koji čak kritizira određene žene o kojima govori.⁴⁶ Samo kritiziranje

---

³⁹ Vergilius, *Ecloga III*, stih 82-83.

⁴⁰ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 13, stih 82-83.

⁴¹ Paola Gagliardi, *Le ecloghe agionali di Virgilio*, str. 47-48.

⁴² Vergilius, *Ecloga III*, stih 2.

⁴³ Vergilius, *Ecloga III*, stih 7.

⁴⁴ Vergilius, *Ecloga III*, stih 7.

⁴⁵ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 9, stih 7.

⁴⁶ Paola Gagliardi, *Le ecloghe agionali di Virgilio*, str. 47-48.

žena kao književnu tematiku preuzet će i neki kasniji rimski autori, kao npr. Juvenal u svojim *Satirama*.

Palemon

Palemon je pastir koji u ovoj eklogi ima ulogu suca, te treba odlučiti tko je bolji pjevač od dvojice pastira, Menalka ili Dameta.

4.3.2. Sadržaj ekloge

Treća ekloga se bavi situacijom dvojice pastira, jednoga koji se zove Menalka, čuvara u tom trenutku Egonovog stada, te Damete, koji je zaljubljen u djevojku Neéru. Ona je upravo djevojka kojoj se Egon udvara, te ga iz toga razloga Dameta ne podnosi i protivi se Menalkinom pomaganju Egonu. Ova ekloga se može podijeliti na dva dijela: prvi dio ekloge sadrži govor između dva pastira, njihova prepiranja i osude, te sam dogovor da će se nadmetati u stihovima. Taj dio se proteže sve do 51. stiha, potom slijedi drugi dio ekloge, do 111. stiha, te on sadrži upravo nadmetanje između dva pastira, te Palemonovo mišljenje koji je bolji pjevač od njih dvojice. Prije nego što se njih dvojica počnu nadmetati, Palemon ih pomno sluša kako bi prosudio tko je bolji pjevač, Menalka i Dameta se međusobno prepiru i osuđuju jedan drugoga za različite stvari iz prošlosti. Dio prepiranja i osuđivanja možemo jasno vidjeti u sljedećim stihovima:

Novimus et qui te tranuersa tuentibus hircis

*Znam ja i tko je i u kom u
svetištu gr'ješio s tobom*

Et quo (sed faciles Nymphae risere) sacello.⁴⁷

*Škiljeć iz prikrajka jarci i
smijuć se nestašne Nimfe.⁴⁸*

Aut hic ad veteres fagos cum Daphnidis arcum

*Ili kad ovdje si Dafnisov luk
kod bukava starih*

Fregisti et calamos: quae tu, perverse Menalca⁴⁹,

*Slomio i strijele; o Menalka
opaki, vidjev⁵⁰*

---

⁴⁷ Vergilius, *Ecloga III*, stih 8-9.

⁴⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 9, stih 8-9.

Me: Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum

*Nisam li vidio tebe, o
zlikovče, kako si tajom*

*Excipere insidiis multum latrante Lycisca?*⁵¹

*Krao Damónova jarca, a
Likiska lajaše vrlo?*⁵²

Upravo nakon ovih međusobnih predbacivanja dovodi se u pitanje Dametova sposobnost i dar pjevanja, te potom pastiri izlažu ono što će dati jedan drugome, ukoliko protivnik pobijedi. Dameta će dati svoju junicu, kao dar ako Menalka pobijedi i to govori u sljedećim stihovima:

Vis ergo inter nos quid possit uterque vicissim

*Hoćeš li, sad naizmjenice da
ogledamo, što koji*

Experiamur? Ego hanc vitulam (ne forte recuses,

*Može? A ti da se ne bi
ustezao, junicu ovu*

Bis venit ad mulctram, binos alit ubere fetus)

*Mećem, - muzlicu puni po
dvaput i telića dvoje*

*Depono; tu dic mecum quo pignore certes.*⁵³

*Doji; al' reci, što postavljaš
tí za natp'jevanje sa
mnom?*⁵⁴

Menalka će dati dva kondira bukova odnosno vrča, ukoliko Dameta pobijedi i to govori u ovim stihovima:

(Insanire libet quoniam tibi), pocula ponam

*Al' kad hoće se tebi
ludovati, dva ću kondira*

*Fagina, caelatum divini opus Alcimedontis,*⁵⁵

*Bukova metnut, rezbu
Alkimedona božanskôg;*⁵⁶

---

⁴⁹ Vergilius, *Ecloga III*, stih 12-13.

⁵⁰ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 9, stih 12-13.

⁵¹ Vergilius, *Ecloga III*, stih 17-18.

⁵² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 10, stih 17-18.

⁵³ Vergilius, *Ecloga III*, stih 28-31.

⁵⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 10, stih 28-31.

Na kraju ove ekloge sudac Palemon, koji se slučajno zadesio blizu njih, govori kako su oba pastira podjednako dobra u pjevanju, te da su oba pobjednici. To vidimo u sljedećim stihovima:

Non nostrum inter vos tantas componere lites:

*Nije posao moj, da takvu
među vama raspru*

*Et vitula tu dignus et hic;*⁵⁷

*Raspravljam; junice ti si
vrijedan i ti;*⁵⁸

4.3.3. Vlastiti komentar

Treća ekloga je vrlo zanimljiva, zato što prikazivanje prepiranja i nadmetanja dvojice pastira, Menalke i Damete, nije prikazano negativnom slikom. Vergilije je uspio to natjecanje prikazati na pomalo opušten način. Sam motiv nadmetanja u pjevanju se često nalazi u folkloru; u mnogim kulturama, u sredinama vezanim za seoski način života, razna druženja. Također su česta nadmetanja i među učesnicima druženja, a u samim tim nadmetanjima u pjevanju stihova najčešća je ljubavna tematika, te je vrlo često i šaljiva tematika prisutna, te tako i mogućnost izrugivanja. Također, posebnost ove ekloge je i što se spominje stado, pa čak i ljubav pastira prema ženama i prema drugim muškarcima. Menalka voli dječaka Amintu, te voli Filidu, dok Dameta voli Galateju i Filidu. Uz cjelokupno prikazivanje pastirskog života, iznosi se i poetski talent dvaju pastira. Tu se vidi, na neki način, Vergilijeva otvorenost da u svijet ekloga unese različite sfere stvarnog ljudskog života.

4.4. ČETVRTA EKLOGA

Četvrta ekloga je napisana 40. godine prije Krista, za vrijeme konzulata Poliona.⁵⁹ Ovo je pjesma koju je Vergilije uvrstio u bukolsku poeziju, no pročitavši cijelu pjesmu se vidi kako ona nema velike poveznice s bukolskom poezijom. Ova ekloga je sastavljena od 64 stiha, u kojima je narator upravo Vergilije. Također je vrlo važno navesti da ova pjesma nije napisana u dijaloškom obliku, kao većina ostalih ekloga u ovoj zbirci.

---

⁵⁵ Vergilius, *Ecloga III*, stih 35-36.

⁵⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 10, stih 35-36.

⁵⁷ Vergilius, *Ecloga III*, stih 108-109.

⁵⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 14, stih 108-109.

⁵⁹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 14.

4.4.1. *Lik pastira*

U ovoj eklogi pisac Vergilije ne predstavlja izravno likove pastira i opis arkadskog pejzaža. On u ovoj pjesmi govori o dječaku nepoznata imena koji će doći na svijet i od tog trenutka će se dogoditi promjene na Zemlji. Upravo ovim sadržajem je pjesma više proročkog karaktera, zbog samog govora o osobi koja će donijeti u budućnosti promjene u svijetu.

Povijesno gledano postoje različite pretpostavke tko bi mogao biti taj dječak. Pisac Iannella navodi neke osobe za koje neki znanstvenici smatraju da bi mogao biti i to su: Gaj Azinije ili Gaj Salonije, sinovi Poliona; Giulija, kćerka Oktavijana, za koju se još nije znao kojeg je spola; Marcel, sin Oktavija; Oktavijan, sin Antonija i Kleopatre; te Isus Krist. Isti pisac govori da se, simbolički gledano, može u ovoj pjesmi vidjeti pisca Vergilija, koji se predstavlja kao prorok, vidovnjak. Inače, latinska riječ *vates* ima značenje *prorok*, ali i *pjesnik*.⁶⁰ Za sliku dječaka govori da nije u potpunosti objašnjena, pa tako predstavlja simbol promjene, mira.⁶¹ Također, pisac Maretić navodi kako su sv. Augustin i Laktancije smatrali da je Vergilije bio nadahnut od Boga, te je napisao ovu pjesmu u čast dolaska Isusa Krista na svijet.⁶²

4.4.2. *Sadržaj ekloge*

Kao što je ranije rečeno, tema ove ekloge jest dolazak još (tada) nerođenog djeteta. Ova ekloga započinje invokacijom pastirskih Muza, kao što je i karakteristično za ove pjesme. U pjesmi govori kako će doći do promjene u svijetu, te kako će prestati gvozdeno doba i započeti zlatno doba. Također, Vergilije do te mjere hvali djetetov dolazak, da govori kako će u to vrijeme sve zemlje biti plodonosne i posvuda će vladati bogatstvo, što kod životinja što u prirodi. I vrlo bitno od svega toga je što će se sve to događati bez čovjekove muke. Taj opis se može vidjeti u sljedećim stihovima:

At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu

*Prve, dječaće, dare bez
težnje tebi će zemlja*

---

⁶⁰ Mirko Divković, *Latinsko – hrvatski rječnik*, FAMILIET: Neven, Zagreb, 1980., str. 1119.

⁶¹ Alessandro Iannella, *Virgilio – Le bucoliche*, str. 24.

⁶² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, br. 14.

<i>Errantis hederas passim cum baccare tellus</i>	<i>Sipati: bakar i bršljan, što vije se amo i tamo,</i>
<i>Mixtaque ridenti colocasia fundet acantho.</i>	<i>I kolokàsije k tome sa umiljatim akàntom.</i>
<i>Ipsae lacte domum referent distenta capellae</i>	<i>Same će dolazit kući s vimènima punima koze,</i>
<i>Ubera, nec magnos metuent armenta leones;</i>	<i>A stoku ne će strah od lavova jakijeh biti,</i>
<i>Ipsa tipi blandos fundent cunabula flores.</i>	<i>Sama će kolijevka cvijetke ti sipati ljupke.</i>
<i>Occidet et serpens, et fallax herba veneni</i>	<i>Nestat će zmije i nestat prevarljive otrovne trave</i>
<i>Occidet; Assyrium vulgo nascetur amomum.</i> ⁶³	<i>Pa će Asirski amom po svima zemljama rasti.</i> ⁶⁴

Uz sve to, on spominje kako će o svemu odlučiti božice Parke, koje su poznate da imaju konce u rukama i da tako predu niti ljudske sudbine. Pri kraju ekloge Vergilije nagovještava da on, nažalost, neće moći proživjeti to doba.

4.4.3. Vlastiti komentar

Četvrta ekloga je jedna od onih koje ostavljaju vrlo jak dojam, a to se upravo krije u zagonetnosti. Vergilije ni na kraju pjesme nije odao tko je upravo to dijete što će promijeniti svijet. Naravno, sve pretpostavke navedene od pisca Iannelle su vrlo moguće. Najvjerojatnija pretpostavka od nabrojanih prethodno osoba je ta da je pjesma upućena rođenju jednom od Polionovih sinova, upravo iz razloga što, ponajprije, u 3. stihu spominje Poliona, no prema njegovoj tituli, u to vrijeme konzula: *Si canimus silvas, silvae sint consule dignae.*⁶⁵ Maretićev prijevod: *Pjevamo l' šume, a one nek konzula dostojne budu*⁶⁶, te u 11. i 12. stihu pjesme spominje Polionovo ime: *Teque adeo decus hoc aevi, te consule, inibit, Pollio, et incipient magni procedere menses.*⁶⁷ Maretićev prijevod: *Dični će ovaj se vijek otvoriti za*

⁶³ Vergilius, *Ecloga IV*, stih 18-24.

⁶⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 15, stih 18-24.

⁶⁵ Vergilius, *Ecloga IV*, stih 3.

⁶⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 14, stih 3.

⁶⁷ Vergilius, *Ecloga IV*, stih 11-12.

*konzulstva tvoga, Póliône, i slavni od toga će mjeseci početi.*⁶⁸ No, budući da postoje različite pretpostavke znanstvenika, koje još uvijek nisu u potpunosti razriješene, tako se i nama prikazuju i ostaju i dalje nesigurne. No, vrlo je zanimljivo vidjeti Vergilijevo divljenje prema nerođenom djetetu, i to u njegovom jednostavnom uspoređivanju svoje vještine i strasti u pjevanju sa Orfejem Tračaninom i Linom, a oni su upravo bili slavni pjevači.

4.5. PETA EKLOGA

Peta ekloga je pjesma u kojoj Vergilije govori, preko naizmjeničnog pjevanja dvaju pastira, Menalke i Mopsa, o slavi pokojnog pastira Dafnisa. Ova pjesma je sastavljena od 90 stihova, te je naizmjenično pjevanje pastira vođeno amebejskim pjevanjem.⁶⁹ Njihovo pjevanje je karakteristično i zbog jedne vrste simetričnosti, gdje su dijelovi pjevanja dvaju pastira iste dužine. Sama činjenica što se nalaze u špilji, te što su izvan okruženi raznim drvećem, odaje karakteristike *locus amoenusa*.⁷⁰

4.5.1. Lik pastira

Menalka

Pastir koji je u ovoj pjesmi predstavljen kako pjeva pjesme. Menalka je stariji pastir od Mopsa. Opis ovog pastira vidimo u sljedećim stihovima:

Me: *Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,*

*Kad smo se sastali, Mopse,
vještaci oba: -- u tãnkû*

*Tu calamos inflare levis, ego dicere versus,*⁷¹

*Svirat u sviralu tî, a jâ
popijevati pjesme.*⁷²

---

⁶⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 15, stih 11-12.

⁶⁹ Označava pjevanje naizmjenično dvaju ili više osoba. Sastoji se od stihova jednakog metra, sastavljenih upravo od amebejskih stopa.
Dostupno online na: http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFpnXw%3D%3D (Pristupila 13.5.2020.)

⁷⁰ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucolice*, str. 135.

⁷¹ Vergilius, *Ecloga V*, stih 1-2.

⁷² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 17, stih 1-2.

Mo: *Tu maior; tibi me est aequum parere, Menalca,*⁷³

*Stariji, ti si, Menalka, i
pravo je, ja da te slušam.*⁷⁴

On, u ovoj eklogi, slavi Dafnisovu apoteozu i sve obrede koje će dvojica pastira uputiti njemu.

U ovoj pjesmi, kako navodi pisac Maretić, može se vidjeti kako pred sam kraj pjesme Vergilije otkriva da se krije pod imenom lika Menalke. To se može vidjeti u sljedećim stihovima:

Me. Hac te nos fragili donabimus ante cicuta;

*Prije ću tebi ovu da ja dam
sviralu trošnu;*

Haec nos 'formosum Corydon ardebat Alexin',

*>>Koridon ljublaše
krasnoga Aleksija<< na
njoj ugáđâh,*

*Haec eadem docuit 'cuium pecus? An Meliboei?'*⁷⁵

*Tako isto i >> Čiji to je
krd? Melibejev
možda?<<*⁷⁶

Iz ovoga se može zaključiti, kako navodi Maretić, da Vergilije obećava dati sviralu, s kojom je otpjevao drugu i treću eklogu. To se upravo vidi u ponavljanju rečenica u 86. i 87. stihu iz tih dvaju ekloga.

Mops

Pastir, kako vidimo iz prethodno izloženih stihova, koji svira pjesme sviralom. On, u ovoj eklogi, slavi Dafnisovu smrt i njegovu ulogu na ovozemaljskom životu.

Dafnis

On je protagonist ove ekloge. Vergilijev heroj je umro prije vremena, te ga je oplakivala njegova majka, priroda i nimfe. Isto ime lika se nalazi i u prvoj Teokritovoj idili, u kojoj su prikazane muke i smrt mladog čovjeka. Dafnis u ovoj eklogi predstavlja zemaljskog

⁷³ Vergilius, *Ecloga V*, stihovi 1-2, 4.

⁷⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, stih 4.

⁷⁵ Vergilius, *Ecloga V*, stih 85-87.

⁷⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 20, stih 85-87.

Bakha. Neki smatraju da bi se iza lika Dafnisa mogao kriti Julije Cezar, koji je ubijen 44. godine prije Krista, ili Vergilijev mlađi brat koji je prerano umro.⁷⁷

4.5.2. Sadržaj ekloge

Dva pastira, Menalka i Mops, odlaze u špilju odati čast pastiru Dafnisu. Pastir Dafnis je poginuo nemilom sudbinom. U ovoj pjesmi pastir Menalka naziva Dafnisa učiteljem, te Mopsa uspoređuje sa Dafnisom i govori da mu je ravan u talentu i to u sljedećim stihovima :

<i>Nec calamis solum aequiperas, sed voce magistrum:</i>	<i>Ravan si učitelju ne sviranjem tek, već i glasom;</i>
<i>Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo.</i> ⁷⁸	<i>Od sad ćeš za njim drugi, o sretni mladiću, biti.</i> ⁷⁹

Nadalje, u eklogi, govore o pastiru Dafnisu, te kako je zapravo sve stalo poslije njegove smrti. Nakon toga slijede velike hvale obojice pastira Dafnisu, te izlažu čak i čime će ga zauvijek častiti. Pastir Mops hvalu Dafnisu predaje ovako:

<i>Daphnis et Armenias curru subiungere tigris Instituit, Daphnis thiasos inducere Bacchi</i>	<i>Dafnis je Amenske tigre naučio u kola prvi Prezat i Bakhovo kolo naučio prvi je Dafnis</i>
<i>Et foliis lentas intexere mollibus hastas.</i>	<i>Igrat i palice gipke obavijati mekijem lišćem.</i>
<i>Vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,</i>	<i>Kako je loza ures drvetima, lozama grožđe,</i>
<i>Ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus arvis, Tu decus omne tuis, postquam te fata tulerunt, Ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo.</i> ⁸⁰	<i>Bikovi krdojima, a usjevi njivama rodnim, Tako si dika tvojima tí, a uzev te sudba, Ostavi polja i sam Apòlôn i Palija sama.</i> ⁸¹

⁷⁷ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 135.

⁷⁸ Vergilius, *Ecloga V*, stih 48-49.

⁷⁹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 18, stih 48-49.

⁸⁰ Vergilius, *Ecloga V*, stih 29-35.

⁸¹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid., stih 29-35.

Upravo u ovome se dijelu može vidjeti većina hvala izrečenih preminulom Dafnisu. Njega smatra Mops *decus omne suis*⁸². Upravo iz toga vidimo da je ta osoba učinila puno za okolinu.

4.5.3. Vlastiti komentar

Ova ekloga je iz više razloga vrlo posebna. Prvo je važno spomenuti kako se jedino ova ekloga može povezati sa desetom eklogom. Nadalje, ova ekloga odiše mirom, što se tiče odnosa između dvojice pastira, Menalke i Mopsa, i ne postoji nikakvo natjecanje. Oni kroz svoje nadmetanje u pjevanju stihova samo žele proslaviti preminulog Dafnisa, te ne postoji osjećaj natjecanja između njih. Također, vrlo je zanimljivo vidjeti hvalu koju Vergilije odaje, preko dvojice pastira, pastiru Dafnisu. Čini se da bi ovaj lik zapravo mogao biti neka poznata ličnost tadašnjeg doba, kao što se i nalaze pretpostavke, prethodno iznesene, u knjizi *Bucolice*, te možda se radi čak i o nekoj trećoj osobi koju je Vergilije želio proslaviti.

4.6. ŠESTA EKLOGA

Šesta ekloga je vrlo zanimljiva i jedina koja se može, na neki način, usporediti sa četvrtom eklogom. Jedna od bitnijih usporedbi je ta što se obje ekloge udaljuju od arkadske poezije i njezinih pravila, te se obrađuju druge teme. Više o tome će biti rečeno poslije u dijelu gdje će biti izneseni primjeri različitih ekloga, koje se mogu „spojiti“ odnosno u kojima se mogući pronaći njihove sličnosti i razlike. Pisac Maretić govori kako ova pjesma nije prava pastirska, kao što je većina ostalih, no da ipak najbliže stoji tim pjesmama, nego drugim vrstama poezije, te je stoga Vergilije i nju uvrstio u svoje ekloge.⁸³ Navodi da je Vergilije ovu eklogu posvetio svom prijatelju Varu, a evocira i uspomene na prijatelja Gala. Sama ekloga je sastavljena od 86 stihova, te je i ovaj put Vergilije narator. Šesta ekloga nije napisana u dijaloškom obliku, nego u obliku prepričavanja. U šestoj eklogi Vergilije se ugleda, ne samo na pisca Teokrita, nego i na Lukrecija (spominjući i govoreći o atomima), te Ovidija (spominjući različite mitološke priče).

---

⁸² Ponos svih svojih.

⁸³ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 20.

4.6.1. Lik pastira

Titir

U ovoj pjesmi pisac Vergilije nosi lik pastira Titira. Titir je narator ove bukolike. U ovoj pjesmi govori da ga je bog Apolon odvratio od namisli pjevanja o kraljevima i bojevima, te mu dao savjet da bi mu bilo puno bolje pjevati pastirske pjesme. Titir ga je poslušao te iznio eklogu.

Silen

Silen je protagonist ove ekloge. U ovoj pjesmi ima ulogu starog pijanca, koji je Bakhov pratitelj i odgojitelj, te u ovoj pjesmi Silen pjeva pjesme. Na glavi ima vijenac, kako su ga obično imali ljudi na gozbama.⁸⁴

Postoje, kako u grčkoj, tako i u rimskoj književnosti, djela u kojima se spominje ime Silen. U ovoj pjesmi, Vergilije je, pojednostavljujući priču, preuzeo ime i samu situaciju od Cicerona. Anegdota, koja je u rimsku književnost došla iz grčke, može se pronaći kod njega u djelu *Tusculanae Disputationes*⁸⁵. U tom djelu se govori o tome kako je kralj Mida želio razgovarati sa Silenom *de rebus naturalibus et antiquis*.⁸⁶ No, sluge kralja Mide su ga pronašli pijanog kako spava blizu nekog izvora, te su ga uhvatili i zavezali. Pustili su ga u trenutku kada im je obećao da će porazgovarati sa njihovim vladarom. Pojednostavljenje ove priče kod Vergilija se nalazi u tome što se kod njega radi o pastirima, a ne o kralju. Također, Silen se ovdje nalazi u špilji i ne blizu izvora, te umjesto filozofskog razgovora, ovdje se priča o mitologiji.⁸⁷

4.6.2. Sadržaj ekloge

Na samom početku Vergilije odnosno pastir Titir se obraća muzi Taliji, koja je, kako on kaže, među prvima pjevala pastirske pjesme Sirakuskim stihom. Nadalje, Titir odlučuje da će ovu pjesmu posvetiti prijatelju Varu, te da neće biti milije pjesme napisane Varu od ove. Nakon ovog dijela, Titir u cijelu priču uvodi lik pastira koji se zove Silen. On je poznat kao

---

⁸⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 21.

⁸⁵ Rasprave u Tuskulu.

⁸⁶ O prirodnim i negdašnjim stvarima.

⁸⁷ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 164.

stari pijanac, Bakhov pratitelj.⁸⁸ Pastir govori kako je dugo vremena obećavao da će dvojici mladića, Kormisu i Mnasilu, pjevati. U svoj toj priči im se pridružila Egla, ponajljepša najáda⁸⁹. Ono što im je Silen otpjevao je najprije bila kozmološka, te potom različite mitološke priče. Kao što je ranije rečeno, najprije pjeva kozmološku priču i to o stvaranju atoma, kako je iz atoma nastalo sve na Zemlji. Nadalje, od ove priče započinje mitološku priču, tj. Metamorfozu o Piri i Deukalionu, i događaju bacanja kamenja iza sebe, te nastanka ljudskog plemena, koje je u općem potopu preminulo. Također spominje priču o Prometeju, koji je ukrao Jupiteru vatru i dao je ljudima, koji je dotada nisu imali.⁹⁰ Također, Silen spominje priču o Pasifaji i njoj voljenom juncu u kojeg se zaljubila. Potom, govori o mitološkoj priči o Atlantidi. Nadalje, spominje Faetonove kćeri, koje su bile pretvorene u biljke u zauzvrat za bol koji su morale proživjeti zbog gubitka bratovog života.⁹¹ Tema se mijenja poslije ovih priča, te se pažnja stavlja sva na Kornelija Gala i njegovo vrijeme života kada se prihvatio pjesništva kao svog životnog poziva.

4.6.3. Vlastiti komentar

Pisac Vergilije u ovoj eklogi uvodi i prepliće mitološku tematiku, i to sve čini kroz pripovijedanje različitih priča. Čini se da se time vide, na neki način, hvale upućene piscima s Vergilijeve strane. Također, ova bi se pjesma mogla smatrati velikom baštinom za sljedeće naraštaje, zato što sadržava određene teme koje se ne bi trebale izgubiti ili zaboraviti. Vergilije je na vrlo vješt način unio u svoju bukolsku poeziju mitološke i kozmološke teme. Smatramo sljedeće stihove ključne za sve ispriповijedane priče: *Pa i žitkoga ognja, i kako iz tih prvinâ nastade sve*⁹²; *Kamenje Pirino onda spomenu, Saturnovo carstvo i Prometeja krađu i Kavkaaske ptice i doda*⁹³; *I Pasifaju sretnu (kad ne bi goveda bilo) spomene, kako se bila u junca zaljubila snježnog*⁹⁴; *Izâtog o djevojci Silen zapjeva, u čudu koja Hespèridâ jabuke glaše, Faetonove kćeri izâtog ôbavî mahom gorke kore i dignu od zemlje ih – visoke johe*⁹⁵; *Evo svirala, uzmi, darivaju tebi je muze, nekad je dadoše starcu iz Askre, koji je uz nju*

---

⁸⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, br. 20.

⁸⁹ Najade su bile u grčkoj mitologiji vodene nimfe koje su bile gospodarice potoka, rijeka, izvora i fontana. Dostupno online na: [https://bs.wikipedia.org/wiki/Najade_\(mitologija\)](https://bs.wikipedia.org/wiki/Najade_(mitologija)) (pristupila 8.5.2020.)

⁹⁰ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 22.

⁹¹ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 153.

⁹² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 21, stih 33-34.

⁹³ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 22, stih 41-42.

⁹⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid., stih 45-46.

⁹⁵ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 22-23, stih 60-63.

*pjevajuć jasene znao nepomične s brdina skidat.*⁹⁶ Šesta ekloga se čini vrlo bogata informacijama, zato što nas sve te priče „ispričane“ od Silena mogu vratiti na tradicionalne priče. No, ova ekloga se znatno „udaljuje“ od pastirskih pjesama, po kojima je Vergilije toliko poznat. Pomalo se čini kako je, u ovoj pjesmi, izgubljena karakterističnost samog pisca Vergilija i njegovog načina pisanja ekloga.

4.7. SEDMA EKLOGA

U sedmoj eklogi Vergilije predstavlja sličnu situaciju kao u trećoj eklogi, pa zato se ove dvije ekloge mogu i usporediti. Situacija ove ekloge se sastoji u tome da pastir Melibej pripovijeda kako je, tražeći svog izgubljenog jarca, naišao na dva pastira, Koridona i Tirsisa, koji su se pripremali za nadmetanje jedan drugoga u stihovima, a treći pastir koji se zove Dafnis će im biti sudac. Upravo ga i Dafnis poziva da im se Melibej pridruži i da ih posluša. U ovoj eklogi oba pastira, Koridon i Tirsis, pjevaju isti broj stihova, po četiri stiha naizmjenično.⁹⁷ Cjelokupna ekloga je sastavljena od 70 stihova. Završetak ekloge se nalazi u Melibejevim riječima koji govori da je Koridon ipak bolji pjevač od Tirsisa.

4.7.1. Lik pastira

Melibej i Dafnis

Melibej u ovoj eklogi se nalazi u ulozi pripovjedača, te shodno time nije opisan kao lik, no, može se reći da se njemu nadmetanje u pjevanju stihova ne čini kao ozbiljan posao. To se vidi u sljedećim stihovima:

Posthabui tamen illorum mea seria ludo.

Svoje ozbiljne posle zbog njihove ostavih igre.

*Alternis igitur contendere versibus ambo*⁹⁸

*Počеше da se tad naizmjenice natpjevaju oba*⁹⁹

---

⁹⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 23, stih 70 – 72.

⁹⁷ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 24.

⁹⁸ Vergilius, *Ecloga VII*, stih 16-17.

⁹⁹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid., stih 16-17.

Melibej je u svoj ovoj priči sam pastir koji nema, kako on govori, niti Alkipu niti Filidu doma, da mu mogu pomoći u poslu. Naime, Alkipa je, kako navodi pisac Maretić, draga Koridonova, a Filida draga Tirsisova.¹⁰⁰

Pastir Dafnis je opisan tako da sjedi ispod drveta, te se sprema poslušati dvojicu pastira.

Koridon

Koridon je pastir koji ima svoje stado koza, te je u ovoj eklogi vrlo mlad.

Tirsis

Tirsis je pastir koji ima stado ovaca, te je također vrlo mlad u eklogi.

4.7.2. Sadržaj ekloge

Na početku ove ekloge se nalazi uvod odnosno pripovijedanje pastira Melibeja, koji priča cjelokupnu situaciju prije nadmetanja u pjevanju stihova dvaju pastira. Opisuje pastira Dafnisa, koji je, odmarajući se, promatrao nadmetanje dvojice pastira, te dozivanje samog Melibeja da im se pridruži. U cjelokupnom nadmetanju u pjevanju stihova im pomažu muze, odnosno po volji njih samih oni su nadahnuti pjevati. Kao što je iznad rečeno dvojica pastira se naizmjenično nadmeću istim brojem stihova, prvi započinje Koridon, te ga slijedi Tirsis. Koridon se obraća Nimfama, te ih moli da mu dadnu nadahnuće pjevanja kao što to njegov Kodar ima, te da tako može lijepo pjevati. Nadalje, Tirsis u svojem nadmetanju sebe hvali, kako navodi Maretić, i govori da smatra da bi se njega samog okititi bršljanom¹⁰¹ te, ukoliko ga Kodar bude hvalio prekomjerno da od zavisti pukne i traži od pastira da ga potom obaviju bakrom¹⁰², kako bi sveukupno zlo odagnalo od njega.¹⁰³

Tako se nastavlja Koridon nadmetati u pjevanju, pa opet Tirsis. Obadvojica izlažu različite teme, kao što su: Koridonovo obraćanje Galateji, te njegovo zapitkivanje hoće li mu se vratiti, pa Tirsisovo „mučenje“ te mišljenje kada će „pasti“ mrak te kada će doći kući

---

¹⁰⁰ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 24.

¹⁰¹ Okititi bršljanom osobu je značilo, u tadašnje vrijeme, veliku počast za pjesnike. Preuzeto iz: Maretić, Tomo, *Djela P. Vergila Marona*, str. 25.

¹⁰² U tadašnje vrijeme su ljudi smatrali da biljka bakar ima veliku moć, te da može sačuvati osobu od loših stvari i nesreća. Preuzeto iz: Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 25.

¹⁰³ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 25.

svojoj dragoj, opis njihovog okruženja gdje se nalaze itd. Na samome kraju ekloge javlja se Melibej koji govori da je zapravo nepotrebno Tirsisu se natjecati kad je Koridon pjevač pravi.

4.7.3. Vlastiti komentar

Razlika između ove i treće ekloge je u tome što u trećoj eklogi se dovodi u pitanje poetska sposobnost pastira Damete te započinje natjecanje između dvaju pastira, dok u ovoj eklogi ne dovodi se u pitanje ničija sposobnost poetska, nego samo želja da se vidi tko je bolji pjevač. Čini se kako je ipak treća ekloga puno zanimljivija, zato što se može osjetiti međusobno natjecanje pastira, dok ovdje to i nije toliko izražajno iako i dalje postoji. No, u ovoj eklogi se na kraju dobiva ime pobjednik natjecanja, dok to u trećoj nije slučaj, te na neki način treća gubi čar natjecanja na samome kraju, zato što ostaje neodlučeno između dvojice pastira tko je pobjednik. No, vrlo je bitno spomenuti da Vergilije u sedmoj eklogi, preko dvojice pastira, predstavlja arkadski pejzaž na vrlo visok način. To se vidi u sljedećim stihovima:

Stant et iuniperi et castaneae hirsutae,

*Ovdje i smreka ima
bodljivih kestena ima,*

*Strata iacent passim sua quaeque sub arbore poma*¹⁰⁴

*Amo i tamo voće pod
stablina rasuto leži*¹⁰⁵

4.8. OSMA EKLOGA

Osmu eklogu Vergilije je predstavio slikom nadmetanja u pjevanju stihova dvaju pastira Damona i Alfesibeja. Pjesma je sastavljena od 108 stihova, te dio u kojemu pojedinačno pastiri pjevaju je postavljen u strofe, pa tako svaki od njih dvojice pjeva isti broj stihova. U ovoj pjesmi Damon tuguje jer ga je izdala njegova draga, a Alfesibej pjeva o tome kako neka čarobnica pokušava svojim čaranjem vratiti sebi svoga dragoga. Pretpostavlja se da je ovu pjesmu Vergilije posvetio Aziniju Polionu, no, pošto se nigdje točno ne spominje njegovo ime, neki smatraju da bi ova pjesma zapravo mogla biti posvećena Oktavijanu Cezaru.¹⁰⁶ Dijelovi strofa obadvojice pastira započinju jednakim rečenicama, pa tako Damon

---

¹⁰⁴ Vergilius, *Ecloga VII*, stih 53-54.

¹⁰⁵ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 26., stih 53-54.

¹⁰⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 27.

svoje strofe započinje sljedećim stihovima: *Incipe Maenalius mecum, mea tibi, versus.*¹⁰⁷ Maretićev prijevod: *Menalske stihove počni, o moja sviralo, sa mno*¹⁰⁸, a Alfesibej: *Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnin*¹⁰⁹. Maretićev prijevod: *Iz grada, basme moje, odvedite Dafnisa kući.*¹¹⁰

4.8.1. Lik pastira

Damon

Damon, kao što je iznad rečeno, predstavlja lik pastira koji pjeva svoju tugu za dragom Nisom, koja se udaje za drugoga. Kako navodi pisac Iannella, ovaj lik predstavlja elegijskog ljubavnika koji proživljava napuštanje bez nade niti perspektive. On se nalazi u pasivnom i neutješnom stanju, beskorisno pokušava pjevati, no djevojka Nisa ne mari za njim niti mu želi išta odgovoriti. On upravo predstavlja osobu koja govori što joj sve stoji na srcu, te tako prikazuje svoj unutarnji nemir.¹¹¹ Njegova potištenost ga vodi do želje za samoubojstvom.

Alfesibej

Alfesibej u ovoj eklogi nije okarakteriziran pastir, nego on samo pjeva događaj jedne vračarice i njezine ljubavi prema Dafnisu.

4.8.2. Sadržaj ekloge

Kao što je ranije rečeno, u ovoj eklogi je predstavljeno nadmetanje u pjevanju stihova dvaju pastira. No, razlika u ovom pjevanju, u odnosu na treću i sedmu eklogu, je u tome što se ovdje ne radi o amebejskom pjevanju. Nadmetanje započinje u samu zoru, te time se, kako se navodi u knjizi *Bucolice*, prikazuje kako u zoru nesretni ljubavnici osjećaju najveće krize.¹¹²

Nakon uvoda obadvojice pastira, ponajprije pjeva Damon o svojoj nesretnoj situaciji sa Nisom. Ona je, kako on kaže, Mopsu dana, te se zbog toga može sve očekivati. On govori kako se zaljubio u nju sa dvanaest godina i od tada ga ta zaljubljenost ne prolazi. Njegovo

---

¹⁰⁷ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 28.

¹⁰⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 28., stih 21.

¹⁰⁹ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 68.

¹¹⁰ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 30., stih 68.

¹¹¹ Alessandro Iannella, *Virgilio – Le bucoliche*, str. 6.

¹¹² Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucolice*, str. 219.

izražavanje te ljubavi koju osjeća se može vidjeti u sljedećem stihu: *ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error!*¹¹³ Maretićev prijevod: *Vidjeh i pogiboh odmah, i huda me pomama satr!*¹¹⁴ Nakon ovoga, kako komentira i sam pisac Maretić, Vergilije preko pastira Damona prikazuje ljutnju odnosno bezosjećajnost za bilo čim više što se može dogoditi i to se vidi u sljedećim stihovima:

Nunc et ovis ultro fugiat lupus, aurea durae

*Sad od ovaca sam vuk nek bježi,
nek jabuke zlatne*

Mala ferant quercus, narcisso floreat alnus,

*Rode na hrastu tvrdom, nek
sunovrat cvate na johi,*

Pinguis corticibus sudent electra myricae,

*Iz kore metljike gusti nek curi
jantar, nek sove*

Certent et cygnis ululae, sit Tityrus Orpheus,

*S labudi natječu se, nek Titir
postane Orfej,*

*Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.*¹¹⁵

*Orfej u dubravama il' Arion među
delfinima.*¹¹⁶

Kako je u uvodu ove ekloge istaknuto, Alfesibej u ovoj eklogi pjeva kako neka vračarica želi vratiti sebi svoga dragoga Dafnisa. Ona to želi uspjeti koristeći različite čari i basme. Alfesibej prenosi vračarine riječi koja napominje da je čarima i basmama sve moguće učiniti, te da je tako i Kirka Odisejeve prijatelje pretvorila u svinje. Vračarica započinje svoje vračanje upotrebljavanjem broja tri, odnosno tri puta, i napominje da je bogu lih drag broj. U sljedećim stihovima, kako navodi pisac Maretić u komentaru, vračarica je napravila dva lika, Dafnisa od gline i od voska, te oba je metnula u vatru, kako bi srce Dafnisovo prema drugim djevojkama otvrdnulo, kako se i glina stvrdne u vatri, a prema njoj samoj da se rastapa od ljubavi, kako se rastapa vosak u vatri.¹¹⁷ Taj dio u eklogi se nalazi u sljedećim stihovima:

Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit

*Od istog ognja ko ova što glina
tvrdne i ovaj*

¹¹³ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 41.

¹¹⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 29., stih 41.

¹¹⁵ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 52-56.

¹¹⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 29., stih 47-51.

¹¹⁷ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 30.

Uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore.

Vosak se topi, i Dafnis od ljubavi tako nek moje.

Sparge molam et fragilis incende bitumine lauros

Prekrupe prospi i smolom zapali kršljivi lovor.

*Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurum.*¹¹⁸

*Dafnis me nemili žeže, a jâ na Dafnisu lovor.*¹¹⁹

Vračarica jednostavno želi da on izgara od ljubavi za njom, te da se tome nikada ne pronade lijeka, te da tako ostane zauvijek. U sljedećim stihovima vračarica čak spominje da ima Dafnisovu odjeću, koju je ostavio prije nego što je otišao u grad, kao zalog da će se vratiti. Na samome kraju ekloge vidi se sretan završetak:

'Aspice: corripuit tremulis altaria flammi

Gle, dok ščinjam se dati iznesti pepeo, planu

Sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. Bonum sit!'

Drščućim plamenom sam na oltaru. Na sreću bilo!

Nescio quid certe est, et Hylax in limine latrat.

Nešto će jamačno biti, a Hilaks laje na pragu.

Credimus? An, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Vjerovat mogu l'? il' oni, što ljube, ne tlape l' koješta?

*Parcite, ab urbe venit, iam parcite carmina, Daphnis.*¹²⁰

*Prestan'te, basme moje, već iz grada dolazi Dafnis.*¹²¹

Ovdje se prikazuje kako i sam pepeo se počinje paliti, te kako navodi Maretić, to je znak da se Dafnis vraća kući i čak ga pas Hilaks pozdravlja svojim lavežom.¹²²

¹¹⁸ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 80-84.

¹¹⁹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid., stih 79-82.

¹²⁰ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 105-109.

¹²¹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 31., stih 104-108.

¹²² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid.

4.8.3. Vlastiti komentar

U ovoj eklogi Vergilije pruža vrlo zanimljivu sliku kontrasta dvaju života. S jedne strane se nalazi pastir Damon koji pati za djevojkom Nisom, te ne pronalazi nikakvo rješenje za svoje patnje. Dok, s druge strane se nalazi pastir Alfesibej koji govori priču o vračarici koja je na sve moguće načine pokušala vratiti svoju ljubav i uspjela. Naravno, njezini pokušaji vraćanja da bi vratila svoju ljubav prikazuju kako je zapravo ona vrlo zaljubljena u Dafnisa te svim svojim silama želi ga vratiti i na kraju se vidi i da uspijeva. Damonova muka i želja za smrću je dirljiva i to se može jasno vidjeti u sljedećim stihovima:

Omnia vel medium fiat mare. Vivite silvae:

Sve neka propadne moru u sredinu. Dubrave, s Bogom!

Praecepta aërii specula de montis in undas

Visokom brdu s vrhunca naglavce ću u vodu skočit.

*Deferar; extremum hoc munus morientis habeto.*¹²³

*Posljednji ovaj dar od mene smrtnoga primi.*¹²⁴

U ovoj pjesmi dva načina borbe za ljubav daju određene pouke. Čini se da se može jasno vidjeti slika osobe koja se prestaje boriti za svoju ljubav, te joj tako i ne dolazi nikakva promjena u životu. S druge strane, prikazuje se osoba koja je svu svoju snagu usmjerila na pokušaj vraćanja osobe u koju je zaljubljena i tako ju je pridobila i riješila se muka. Čini se kako Vergilije želi preko ove dvije priče u eklogi prenijeti odnosno naučiti ljude što im je činiti i na neki način uvjeriti osobe da se vrijedi boriti za nešto što se voli.

4.9. DEVETA EKLOGA

Deveta ekloga je napisana po uzoru na sedmu Teokritovu idilu.¹²⁵ Ova ekloga je sastavljena od 67 stihova, te cjelokupna radnja ekloge se svodi na dijalog između dva pastira, Merisa i Likide. Ova je ekloga vrlo značajna zato što se u njoj vidi Vergilijeva promjena u životu. Ta se promjena dogodila kada su mu ipak veterani, nakon tri mjeseca od događaja

¹²³ Vergilius, *Ecloga VIII*, stih 58-60.

¹²⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 29., stih 58-60.

¹²⁵ Massimo Gioseffi, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, str. 253.

oduzimanja zemalja pri kojem je bio lišen oduzimanja, oduzeli zemlju. Time se prikazuje kako je zapravo kratko trajala njegova sreća.¹²⁶

4.9.1. Lik pastira

Likida

Likida je pastir koji sluša Merisa i njegovo citiranje Menalkinih stihova.

Meris

Meris je pjesnikov (Menalkin ili Vergilijev) pastir, koji je u ovoj eklogi prikazan kao pastir koji nosi u Mantovu jariće novom gospodararu.

4.9.2. Sadržaj ekloge

Unutar ove ekloge vodi se razgovor između dva pastira, Likide i Merisa. Na samom početku Likida pita gdje se uputio Meris i je li krenio u Rim. Meris mu govori muku koja ih je pogodila, i ta muka se sadržava u tome da je došlo do promjene u državi, te su im oteta zemljišta i stoga moraju otići sa svoje zemlje. U ovim stihovima Meris govori o promjeni:

O Lycida, vivi pervenimus, advena nostri

*Čega se, Likida moj,
nijesmo bojali nikad,*

(quod numquam veriti sumus) ut possessor agelli

*To doživjesmo sad, da novi
gospodar poljica*

*Diceret: 'haec mea sunt; veteres migrate coloni.'*¹²⁷

*Kaže: >> moje je to,
vlasnici sel'te se stari.
<<¹²⁸*

Meris priča Likidi kako je osjetio loš predznak čuvši vranu, gdje mu na lijevoj strani šupljeg hrasta grakće, te nije želio se svađati s veteranima i savjetovao je i Menalku da to ne

---

¹²⁶ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 31.

¹²⁷ Vergilius, *Ecloga IX*, stih 2-4.

¹²⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 32., stih 2-4.

čini. Kako navodi pisac Maretić, takav zvuk u to vrijeme se držao za zao znak.¹²⁹ Nadalje, Likida svojim stihovima hvali Vergilija i to na sljedeći način:

Quis caneret Nymphas? Quis humum florentibus herbis

*Ko bi o Nimfama pjevo, po
zemlji sipao ko bi*

*Sparegeret aut viridi fontis induceret umbra?*¹³⁰

*Cvijeće, spominjo vrela pod
zelenog drveća sjenkom?*¹³¹

Upravo se u ovim stihovima vidi cjelokupna veličina Vergilija kao pjesnika ekloga. Nakon Likide, Meris spominje i Vara u pjesmi, koji, kako navodi Maretić, je bio određen da dijeli zemlju veteranima u gornjoj Italiji. Nadalje Likida, diveći se Merisu, želi da mu pokaže kako i on lijepo pjeva te ga moli da mu nešto kaže iz Menalkine (Vergilijeve) poezije. Meris mu pjeva prvo dio od Teokrita, a u drugome dijelu govori o Cezarovoj zvijezdi, o kojoj u komentaru Maretić spominje da je poslije Cezarove smrti se na nebu pojavila zvijezda repatica za koju je narod smatrao da je to Cezarova duša. Smatralo se da upravo ta zvijezda je davala poljima napredak, pa i vinogradima i voćnjacima.¹³² Na kraju ekloge prikazuje se slika kako njih dvojica su na pola puta do Rima, te nose jariće novom gospodararu.

4.9.3. Vlastiti komentar

U ovoj eklogi Vergilije je uspio dočarati čitatelju kako je ipak sve prolazno i ništa nije sigurno. Čini se kako je bilo, bar na početku prve ekloge sve sigurno, zato što mu je zemljište ostalo u posjedovanju, no u ovoj eklogi dolazi do promjene i otima mu se zemljište. Kroz cijelu eklogu dvojica pastira razgovaraju, te je Vergilije taj strašan događaj u svom životu ipak na dostojan način iznio, bez prevelike tuge. No, u ovoj eklogi pri samome kraju Meris govori o neumoljivom tijeku vremena koji prolazi u životu svih nas, pa tako i njih. To se vidi u sljedećim stihovima:

Omnia fert aetas, animum quoque, saepe ego longos

*Starost odnosi sve, i
pamćenje; momčetom
nekad*

¹²⁹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid.

¹³⁰ Vergilius, *Ecloga IX*, stih 19-20.

¹³¹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, ibid., stih 19-20.

¹³² Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 34.

Cantando puerum memini me condere soles.

*Sjećam se, pjevajuć često
provodih čitave dane,*

Nunc oblita mihi tot carmina, vox quoque Moerim

*Al' sad pjesmama mnogih
ne mogu se sjetiti više,*

*Iam fugit ipsa: lupi Moerim videre priores.*¹³³

*I glas je Merisa izdo:
zamotrio vuk ga je prvi.*¹³⁴

Čak i kroz ove stihove se vidi kako je ovaj pastir trenutno star i kako se prisjeća prolaznosti vremena. I završetak ekloge je vrlo zanimljiv samim time što ostavljaju poeziju za drugo vrijeme, te se vraćaju na svoj posao, odnosno ono što im je učiniti, i nastavljaju dalje put.

4.10. DESETA EKLOGA

U desetoj eklogi Vergilije još jednom spominje prijatelja Gala, no ovaj put mu cijelu eklogu posvećuje. Cjelokupna ekloga se sastoji od 77 stihova, te tom pjesmom pisac zatvara svoju *liber*. U eklogi je prikazana prava ličnost odnosno osoba pod svojim pravim imenom, bez skrivanja pod maskom nekog pastira. No, u jednom od stihova i sam Gal pomišlja da bi mu možda bila i bolja sudbina da je bio arkadski pastir. Pisac u ovoj eklogi govori o Galovoj nesretnoj ljubavi i o njegovim dešavanjima, te o piščevom divljenju prema Galu i ljubavi što osjeća prema njemu.

4.10.1. Lik pastira

Gal

Iako u ovoj eklogi Gal nije predstavljen u liku pastira, bitno ga je prokomentirati. Gal je u ovoj eklogi predstavljen kao osoba koja je zaljubljena u djevojku Likoridu, te je s njom proživio ljubavne trenutke, no, ona ga je na kraju ostavila. On, nakon toga događaja, ostaje tužan i pati zbog njezinog napuštanja. Kroz eklogu, kao što je iznad spomenuto, Gal u jednom trenutku se pita kako bi mu život izgledao da je arkadski pastir i je li bi sve to izgledalo i

---

¹³³ Vergilius, *Ecloga IX*, stih 51-54.

¹³⁴ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 34., stih 51-54.

desilo se na isti način. Također, kroz eklogu se nalaze i njegovi zanosi u mislima. U stvarnome životu Kornelije Gal (*Gaius Cornelius Gallus*) je bio političar, te je bio zaslužan za razvitak ljubavne elegije u Rimu.¹³⁵

4.10.2. Sadržaj ekloge

Na samome početku ekloge pisac zaziva Aretuzu i posvećuje pjesmu Galu. Vergilije predstavlja ovdje Gala u patnjama, zato što ga je ostavila djevojka Likorida i otišla s drugim u daleke zemlje. Pisac govori i nabraja kako ih nitko i ništa, prije dok su bili zaljubljeni jedno u drugo, nije zaustavljalo da se vole. Također, spominje tko sve žali Gala dok on pati a to su: ovčari, kravari, bog Apolon, bog Silvan i Pan, te su mu svi govorili da je Likorida pošla s drugim u daleke zemlje i da bi bilo najbolje da prestane patiti za njom. No, kako navodi Vergilije, bogu Amoru ni te njegove tuge nije bilo dovoljno, te nije pronašao rješenje za Gala. Upravo nakon ovih pitanja i savjeta slijede Galove rečenice, izrečene preko Vergilija, gdje on govori sljedeće:

Tristis at ille 'tamen cantabitis, Arcades, 'inquit

A on odgovori tužan: „Arkadci, bar ćete ovo

'montibus haec vestris; soli cantare periti

Brdima pjevat vašim, pjevači vi bez takmaca.

Arcades. O mihi tum quam molliter ossa quiescant,

Kako će jednom, oh, počivat mirno mi kosti,

*Vestra meos olim si fistula dicat amores!*¹³⁶

*Bude li frula naša o ljubavi pjevala mojoj!*¹³⁷

Tu se vidi kako Gal govori da će biti miran ako frule arkadskih pastira budu svirale i oni budu pjevali o ljubavi koju je on osjećao prema Likoridi. U sljedećim stihovima Gal zamišlja što bi bilo da je i on bio pastir, je li bi mu život bio ljepši sa pastircicom Filidom ili pastirom Amintom, te uživajući u hladovini, dok mu neko pravi vijenac a drugi pjevaju. No, ipak mu se u misli poslije vraća Likorida kojoj se ponovno obraća, te joj govori kako je

---

¹³⁵ Milan Budimir, Miron Flašar, *Pregled rimske književnost – De auctoribus Romanis*, str. 195-196.

¹³⁶ Vergilius, *Ecloga X*, stih 31-34.

¹³⁷ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 36., stih 31-34.

zapravo ostavio mirna polja i otišao u rat, odnosno zavolio boga Marta. U jednom trenutku Gal je naziva „okrutnicom“ jer je otišla s drugim čovjekom u daleke zemlje. Potom se Gal ponovno zamišlja kako hodi po lijepim bukolskim okruženjima, no vraća se u stvarnost. Na samome kraju ekloge ponovno govori Vergilije kako je bolje ostaviti pjesnika Gala i da je dosta pjevao, te da će mu se on uvijek diviti. U Arkadiji pada noć i hlad mu može nauditi jer se pjevajući zagrijao, kako navodi pisac Maretić.¹³⁸

4.10.3. Vlastiti komentar

Deseta ekloga je zbog različitih činjenica posebna. Jedna od posebnosti se nalazi u tome što se Vergilije ne skriva u ovoj pjesmi, nego je poznato da je on autor ove ekloge i da je on posvećuje Galu. Vergilije je Gala u ovoj eklogi prikazao kao ranjivog i kao punog snova i zamišljanja. Na neki način se Vergilije „stavio u kožu“ tužnog Gala, te tako prenio sve ono što on osjeća u stihove ove ekloge. Također se posebnost nalazi u tome što je i lik ove ekloge poznata ličnost sa svojim stvarnim imenom, te nije skrivena pod likom pastira. Ova ekloga bi se mogla protumačiti na takav način da Vergilije mu upućuje cijelu pjesmu kako bi mu pokazao da patnja za drugom osobom nije vrijedna, pogotovo ako se radi o nekome tko zauzvrat ne voli isto tu osobu.

5. STRUKTURA VERGILIJEVIH EKLOGA

Kao što je prije rečeno, struktura Vergilijevih ekloga se sastoji u sljedećem: svaka ekloga ima svoj par, odnosno ima drugu eklogu s kojom ima razne sličnosti, te se tako mogu „spojiti“. Stoga, prva ekloga ima štošta zajedničkog sa devetom eklogom, druga ekloga sa osmom eklogom, treća sa sedmom eklogom, četvrta sa šestom eklogom, te naposljetku peta sa desetom eklogom. Osim toga, u mnogim eklogama imamo po tri lika, dva pastira koji se nadmeću u pjevanju stihova i trećeg koji to promatra i javlja se u ulozi suca. Većina ekloga u svoju strukturu unosi opise pejzaža po kojima su također ostale poznate. U nekima se nalaze asocijacije na mitološke priče. Kroz njihove stihove prepliću se i izriču hvalospjevi određenim uglednicima tadašnjeg Rima, od Augusta, Azinija Poliona, Vergilijevog prijatelja Vara i dr.

---

¹³⁸ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 38.

Također su počeci ekloga vrlo zanimljivi, zato što ne započinju sve ekloge invokacijom, koja se smatra tradicionalnim započinjanjem pjesme, odnosno ne sadrže svi početnu invokaciju. Tako se nalazi u ovoj zbirci invokacija tek u četvrtoj i desetoj eklogi, gdje se u četvrtoj pisac obraća Muzama, dok se u desetoj obraća Nimfi. No, Muze spominje u većini ekloga i to u sljedećim: prvoj, trećoj, četvrtoj, šestoj, osmoj i desetoj. Upravo obraćanje boginjama izgleda poput velikog čina, dajući tako i bitnost tematici samih pjesama.¹³⁹

U ostalim eklogama, na samim počecima ili se obraća jedan pastir drugome ili ekloga započinje prepričavanjem određene situacije. Kada se govori o karakteristikama završetaka ekloga, može se reći da i one završavaju na različite načine. Neki od različitih završetaka su: spominjanje završetka dana, dobivanje utjehe na proživljenu muku kroz cijelu eklogu, razrješenje natjecanja između dvojice pastira i mnogi drugi.

5.1. POVEZANOST PRVE I DEVETE EKLOGE

Na samome početku se čini vrlo bitno spomenuti karakterističnost samog položaja ovih dviju ekloga u zbirci Ekloge. Zanimljivost se krije u tome što su ove dvije ekloge vrlo slične, po svojem sadržaju, no nalaze se obje na vrlo „udaljenim“ mjestima jedna od druge. U ovim dvjema eklogama postoje suptilna verbalna ponavljanja, po kojima su vrlo slične, i to se može vidjeti u nekim sljedećim primjerima gdje se ponavlja ista tematika:

1. oduzimanje zemlje

Prva ekloga:

Nos patriae finis et dulcia linquimus arva.

*A mi rođenu zemlju i polja ostaviv
mila*

*Nos patriam fugimus; tu, Tityre, lentus in umbra*¹⁴⁰

*S doma bježimo, dok mirno, o
Titire, činiš u hladu*¹⁴¹

Deveta ekloga:

O Lycida, vivi pervenimus, advena nostri

*Čega se, Likida moj, nijesmo bojali
nikad,*

---

¹³⁹ Paola Gagliardi, *Cornelio Gallo e le Muse nelle Bucoliche virgiliane*, Roma, 2012., str. 6.

¹⁴⁰ Vergilius, *Ecloga I*, stih 3-4.

¹⁴¹ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 3, stih 3-4.

(quod numquam veriti sumus) ut possessor agelli

*To doživjesmo sad, da novi
gospodar poljica*

*Diceret: 'haec mea sunt; veteres migrate coloni.'*¹⁴²

*Kaže: >> moje je to, vlasnici sel'te
se stari. <<*¹⁴³

2. zadržavanje zemlje i blagostanje u pisanju poezije / gubitak zemlje i neimaština u pisanju poezije

Prva ekloga:

Ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum

*Njegov je dar, te moja rastrkat se
goveda mogu,*

*Ludere quae vellem calamo permisit agresti.*¹⁴⁴

*Vidiš ih a ja, što hoću, u sviralu
seljačku sviram.*¹⁴⁵

Deveta ekloga:

Audieras, et fama fuit; sed carmina tantum

*Čuo si, tako se onda kazivalo; àl'
pjesme naše*

Nostra valent, Lycida, tela inter Martia quantum

*Tòliko, Likida, mogu u vr'jeme
ratno, kolikô*

*Chaonias dicunt aquila veniente columbas.*¹⁴⁶

*Haonski golubovi, kao orao otkuda
bahne.*¹⁴⁷

Nadalje, obje ekloge imaju cilj opisati stanje pastira za vrijeme podjele posjeda, koji se dogodio poslije građanskog rata. No, vrlo je bitno reći da je prva ekloga više usredotočena na pastira koji nije izgubio svoje posjede, što je u ovom slučaju Titir, te deveta ekloga je više usredotočena na pastira kojem su oduzeti posjedi, tj. na Menalku. Pod ova dva lika se upravo krije pjesnik Vergilije, koji prikazuje vrijeme u kojem je bio pošteđen otimanja posjeda, te vrijeme u kojemu su mu uzeli posjede. Također, u obje ekloge se spominje moć predznaka, u prvoj eklogi kada se govori o hrastu i gromu, te u devetoj eklogi kada se govori o vrani.

¹⁴² Vergilius, *Ecloga IX*, stih 2-4.

¹⁴³ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 32, stih 2-4.

¹⁴⁴ Vergilius, *Ecloga I*, stih 9-10.

¹⁴⁵ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 3, stih 9-10.

¹⁴⁶ Vergilius, *Ecloga IX*, stih 11-13.

¹⁴⁷ Tomo Maretić, *Djela P. Vergila Marona*, str. 32, stih 11-13.

Mjesto *otiuma – dokolica, mirno vrijeme*¹⁴⁸ ni ovdje nije izuzeto, pa tako se taj pojam predstavlja uvijek u prikazivanju slike pastira u hladu kako svira na sviralu.¹⁴⁹ U ovom kontekstu riječ *otium* ne podrazumijeva njezino prvobitno značenje – *ljenčarenje*; nego je to više stvaralačka dokolica koja pastirima daje priliku da kroz natjecanje u pjevanju smišljaju stihove.

5.2. POVEZANOST DRUGE I OSME EKLOGE

Prva i osnovna povezanost ovih dviju ekloga je tema koju obrađuju, a to je ljubav. Vrlo je zanimljivo što obje pjesme, kako druga tako i osma ekloga, sadrže dio o Amoru i govore o nekome tko je zaljubljen odnosno voli nekog ili je izgubio nekoga. U ove dvije pjesme su prikazana tri ljubavnika, koji na različite načine pate za svojim voljenim osobama. U drugoj eklogi se nalazi pastir Koridon koji se žali na svoje stanje u kojem se nalazi, te misli da svoju patnju treba potisnuti sve većim radom u svakodnevnim poslovima i pronaći drugog Aleksisa koji će ga voljeti. U osmoj eklogi su prikazane dvije vrste ljubavi i to ponajprije ljubav pastira Damona, koji je izgubio ljubav i smatra da je jedino rješenje biti daleko od svijeta i izvršiti samoubojstvo, s druge strane u osmoj eklogi je prikazana ljubav pastira Alfesibeja, koji jedino rješenje vidi u pomoći magije i obreda da bi vratio svoju ljubav.¹⁵⁰

5.3. POVEZANOST TREĆE I SEDME EKLOGE

Sličnost strukture u trećoj i sedmoj eklogi se nalazi u tome što su obje ekloge napisane u amebejskom pjevanju. U trećoj je prikazano amebejsko pjevanje između Menalke i Damete, a u sedmoj je prikazano amebejsko pjevanje između Menalke i Mopsa. Također, kao što je izrečeno o prvoj i devetoj eklogi, i ovdje se radi o velikoj „udaljenosti“ dviju ekloga u samoj zbirci ovih pjesama. Povezanost ovih dvaju ekloga se nalazi i u broju stihova koje se odnose na tematiku pjevanja, i to točno sadrže po 48 stihova na tu temu. Kako postoje sličnosti između ovih dviju ekloga, tako postoje i različitosti. Stoga, na samom početku treće ekloge je prikazana svađa i poslije natjecanje između dva pastira, Menalke i Damete, te im se poslije pridružuje Palemon, koji ima ulogu suca među njima, a s druge strane na početku sedme ekloge se nalazi lik pastira Melibeja koji pripovijeda natjecanje dvaju pastira, Koridona i

---

¹⁴⁸ Mirko Divković, *Latinsko – hrvatski rječnik*, str. 744.

¹⁴⁹ Johan Jacobus Steenkamp, *The structure of Vergils Eclogues*, Potchefstroom, 2011., str. 5-6.

¹⁵⁰ Johan Jacobus Steenkamp, *The structure of Vergils Eclogues*, str. 8.

Tirsisa, te im je pastir Dafnis sudac u natjecanju. To upravo izgleda kao prepričavanje svega onoga što je rečeno u trećoj eklogi.¹⁵¹

5.4. POVEZANOST ČETVRTE I ŠESTE EKLOGE

Povezanost četvrte i šeste ekloge se proteže u znatno manjem opsegu u odnosu na druge ekloge i njihove poveznice. Jedna od glavnih poveznica je upravo što se u obje priče unose tematike koje nisu inače karakteristične za bukolsku poeziju. U odnosu ovih dviju ekloga se nalaze čak i suprotnosti, kao npr. što u četvrtoj eklogi se govori o dolasku djeteta tj. prikazuje se budućnost kakva će biti, dok u šestoj eklogi se govori o mitološkoj prošlosti. No, pisac Otis, kako govori Steenkamp, je predstavio izvrsnu preokrenutu sličnost u redosljedu između ovih dviju ekloga. Ta sličnost se nalazi u sljedećem: u četvrtoj eklogi se prikazuje slika dječaka koji je u kolijevci te bogatstvo zemlje nije toliko zamašno, no kako ono odrasta postaje biti u mogućnosti uživati sva blagostanja Zlatnog doba. S druge strane, prikazuje se slika u šestoj eklogi Silena koji pjeva mitološke priče i to započinjući od stvaranja svijeta, pa sve preko potopa i do odnosa između djece i roditelja.¹⁵²

5.5. POVEZANOST PETE I DESETE EKLOGE

Osim povezanosti ovih dvaju ekloga u sadržaju, tj. u petoj eklogi pastir postaje bog, a u desetoj eklogi Gal se čini da postaje pastir, postoje i druge sličnosti. U petoj eklogi, kao prvoj polovici zbirke, kraj je predstavljen kao nešto mirno, domoljubno, prikazivanjem smrti i novog života Dafnisa, no u desetoj eklogi, kao u drugom dijelu knjige, kraj je predstavljen završetkom pastoralne poezije i taj prikaz je dvosmislen.¹⁵³ Također, vrlo je bitno spomenuti kako se u obje ekloge dvojica protagoniste prikazuju u pozitivnom smislu, te u petoj eklogi protagonistu hvale pastiri, dok Vergilije u desetoj eklogi.

---

¹⁵¹ Johan Jacobus Steenkamp, *The structure of Vergils Eclogues*, str. 8-9.

¹⁵² Johan Jacobus Steenkamp, *The structure of Vergils Eclogues*, str. 11-13.

¹⁵³ Johan Jacobus Steenkamp, *The structure of Vergils Eclogues*, str. 15.

ZAKLJUČAK

U samom uvodu rada smo predstavili ciljeve rada: prikazati različite likove pastira u knjizi *Ekloge*, te naznačiti na koji je način Vergilije prikazao neke stvarne ličnosti preko pastira i koje su to, te također opisati i karakteristike drugih pastira, prema kojima znanstvenici nemaju aluzije da su slika nekih stvarnih osoba. Također, cilj nam je bio izreći razlog pisanja ovakvih pjesama i prikazati različite tematike koje je Vergilije predstavio uz pomoć pastira.

Smatramo da smo cilj ispunili, zato što smo naznačili i prokomentirali sve pastire koji se nalaze u svih deset ekloga. Prikazali smo stvarne osobe koji se sakrivaju pod likom pastira kao što su: Titir u prvoj i šestoj eklogi; pod kojim se krije piščeva osoba odnosno Vergilijev identitet, Vergilijeva prisutnost u liku pastira Merisa u devetoj eklogi, lik djeteta u četvrtoj eklogi; pod likom tog djeteta se pretpostavljaju razne osobe tog vremena koje smo i spomenuli u tome dijelu, u petoj eklogi spominje pastira Dafnisa; za kojeg neki smatraju da bi to mogao biti ili Julije Cezar ili Vergilijev mlađi brat koji je tada bio preminuo, u desetoj eklogi prikazuje lik osobe Gala, koji nije pravi pastir, no njemu biva posvećena ekloga.

S druge strane, postoje i likovi pastira koji nam ostaju nepoznati, a neki među njima su: Koridon, Melibej, Likida, Menalka, Dameta, te pastirice Filida i Galateja. Pastirice su u nekim eklogama razlog muke pastira i time i pjevanja, no nikada nisu one voditeljice pjesme koja se pjeva. Vergilije je pisao ove pjesme zbog književnog *otiuma*, te je kroz njih prikazao stvarnost svog vremena.

Istraživši ekloge, shvatili smo da postoje sličnosti između različitih ekloga i određene povezanosti za koje prije nismo znali. Također, uvidjeli smo kako je Vergilije, na vrlo spretan, zanimljiv i alegoričan način, prikazao likove pastira u bukolskom okruženju. Nadalje, Vergilije je kroz likove pastira prikazao raznorazne tematike kao što su: politička situacija tadašnjeg vremena, ljubavna, hvaljenje poezije, raznorazne druge teme kao što su proročki tip i prikazivanje mitologije. Došli smo do spoznaje da se lik pastira može povezati s arhetipom koji se koristi u religiji i književnosti, te da je on uvijek prenositelj nečije poruke i namjere. U religiji je prenositelj pozitivne poruke, dok u književnosti može biti prenositelj pozitivne ili negativne poruke i namjere, ovisno od piščeve želje.

BIBLIOGRAFIJA

Izvori

1. Diogenes - P. Vergilius Maro. *Eclogae (P. Vergili Maronis Opera, ed. R. A. B. Mynors, 1972)*.
2. Maretić, Tomo, *Djela P. Vergila Marona*, Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1932.

Literatura

1. Conte, Gian Biagio, *Letteratura latina – Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, Mondadori Education S.p.A., Milano, 2012.
2. Divković, Mirko, *Latinsko-hrvatski rječnik*, Familet: Neven, Zagreb, 1980.
3. Budimir, Milan, Flašar, Miron, *Pregled rimske književnost – De auctoribus Romanis*, Naučna knjiga, Beograd, 1986.
4. Gagliardi, Paola, *Le ecloghe agionali di Virgilio*, Università di Basilicata, Potenza, 2018.
5. García Jurado, Francisco, *Virgilio: vida, mito e historia*, Editorial Sintesis, España, 2018.
6. Gortan, Veljko - Gorski, Oton - Pauš, Pavao, *Latinska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 1998.
7. Gioseffi, Massimo, *Publio Virgilio Marone - Bucoliche*, CUEM, Milano, 2005.
8. Iannella, Alessandro, *Virgilio – Le bucoliche*, Università degli Studi di Cagliari, Italia, 2012.
9. Lesky, Albin, *Povijest grčke književnosti*, Golden marketing, Zagreb, 2001.
10. Mortarino, Marzia – Reali, Mauro - Turazza, Gisella, *Loci scriptorum – Virgilio*, Loescher Editore, Torino, 2010.

Članci

1. Gagliardi, Paola, *Omnia vincit amor. Considerazioni sull'amore (e sulla poesia d'amore) nell'opera virgiliana*, u: *Atene e Roma*, V (2011.) 3-4.
2. Steenkamp, Johan Jacobus, *The structure of Vergil's clogues*, Potchefstroom, 2011.

Internetski izvori

1. <https://enciklopedija.hr/>
2. <http://hjp.znanje.hr>
3. <https://proleksis.lzmk.hr/>
4. <https://bs.wikipedia.org>